

**BAŽNYČIOS
ŽINIOS****Šiame numeryje:*****Lietuvos Vyskupų Konferencija***

Lietuvos Vyskupų Konferencijos plenarinis posėdis	2
Lietuvos vyskupų pareiškimas „Dėl nepilnamečių apsaugos nuo seksualinio išnaudojimo“	3

Bažnyčia Lietuvoje

Vilniuje iškilmingai paminėtos šv. Augustino gimimo 1650-osios metinės	7
Pašventintas Bonifratrų vienuolynas	9
Atsinaujinimo diena „Dievo mažųjų susitikimas: Pranciškus ir Teresėlė“	10
Vilniaus arkivyskupijos kunigų susirinkimas	11
Vilkaviškio vyskupijos kunigų simpoziumas	12

Homilijos

TRYS PABAIGOS 33 eilinis sekmadienis (C)	16
KRISTAUS KARALIAUS ŠVENTEI Kristus Visatos Valdovas	17

Bažnyčios dokumentai

Dievo kulto ir sakramentų kongregacija LIAUDIŠKOJO PAMALDUMO IR LITURGIJOS VADOVAS (Ištrauka)	18
---	----

Bažnyčia pasaulyje

Vatikano dokumentas Eucharistijos metams	23
Tarptautiniame Eucharistiniame kongrese pradėti Eucharistijos metai	23
Tarptautinio kariuomenės apaštalavimo konferencija	24

Lietuvos Vyskupų Konferencijos plenarinis posėdis

Spalio 19–20 d. Vilniuje, Trinapolio rekolekčių namuose, Lietuvos Vyskupų Konferencijos plenariniame posėdyje dalyvavo visi Lietuvos vyskupai ordinarai ir augziliarai. Kartu su Lietuvos vyskupais posėdžiavo apaštališkasis nuncijus arkiv. Peteris Zurbriegenas ir jo patarėjas mons. Charles Balvo.

Vyskupai aptarė LVK Sekretoriato parengtus pasiūlymus dėl nepilnamečių apsaugos nuo seksualinio išnaudojimo. Nutarta su šiais pasiūlymais kreiptis į aukščiausias Lietuvos valdžios institucijas, kurios šiuo metu svarsto, ar yra pagrindo keisti įstatymus aiškiau apibrėžiant atsakomybę už nepilnamečių seksualinį elgesį. Buvo priimtas pareiškimas, pristatantis vyskupų požiūrį į šią problemą.

Šie metai buvo paskelbti Šv. Kazimiero jubiliejiniais metais. Posėdyje aptarta jų užbaigimo programa (lapkričio mėn. 18–21 d.): lapkričio 18 d. Lietuvos dailės muziejuje 2-osios parodos „Šv. Kazimiero kultas ir ikonografija“ atidarymas; lapkričio 20 d. Vilniaus arkivyskupijos sielovados centre V. Ališausko ir M. Paknio knygos „Šv. Kazimiero koplyčia. Vadovas“ pristatymas; lapkričio 21 d. 12.30 val. iškilmingos šv. Mišios Arkikatedroje, koncelebracijai vadovaus Jo Eminencija kardinolas A. J. Bačkis; po pamaldų Šv. Kazimiero koplyčioje knygos „Šv. Kazimiero koplyčia. Vadovas“ pristatymas; 13.00 val. Šv. Kazimiero bažnyčioje religinės muzikos valanda.

Vyskupas J. Boruta istoriškai apžvelgė Šv. Kazimiero – lietuvių jaunimo Globėjo minėjimo (rugpjūčio 26 d.) tradiciją, anksčiau paskelbtą bulę šiuo klausimu. Dabar bažnytiniame kalendoriuje ši diena minima šventojo Palaikų perkėlimo titulu. Vyskupai pritarė pasiūlymui kreiptis į Šv. Sostą leidimo šią dieną minėti visoje Lietuvoje kaip Šv. Kazimiero – lietuvių jaunimo Globėjo šventę.

Vyskupas J. Ivanauskas pristatė nuolatinių diakonų ugdymo, gyvenimo ir tarnystės gairių (*ratio fundamentalis*) projektą. Iki kito posėdžio redakcinei komisijai bus teikiamos pastabos ir pasiūlymai.

Vyskupas J. Ivanauskas, ankstesniame posėdyje paskirtas pirmininkauti Eucharistinių metų rengimo komitetui, pristatė naujai išleistus popiežiaus bei Dievo kulto ir sakramentų tvarkos kongregacijos dokumentus. Vyskupai svarstė, kaip būtų galima geriausiai įprasminti ir išgyventi Eucharistinius metus mūsų šalyje. Lietuvoje Eucharistiniai metai oficialiai bus pradėti švęsti advento pirmąjį sekmadienį, užbaigus Šv. Kazimiero jubiliejinius metus.

Lietuvos šeimos centro direktorė Vijoleta Valantiejtė pateikė centro veiklos ataskaitą, biudžetą bei pasidalijo ateities planais, tarp kurių – siūlymas atnaujinti *Sužadėtinių rengimo Santuokos sakramentui programą*. Po svarstymo vyskupai pritarė, kad būtina programą atnaujinti. Nutarta paskirti Vijoletą Valantiejtę Lietuvos šeimos centro direktore dar vienai trejų metų kadencijai.

Lietuvos katechetikos centro direktorius kun. Vidmantas Balčaitis pateikė centro veiklos ataskaitą bei planuojamą biudžetą ir programą. Buvo aptartos naujos tikybos dėstymo programos kryptys, pritarta minčiai, jog būtina taikyti naujausius pedagoginius metodus, tačiau drauge užtikrinti autentišką tikėjimo tiesų perdavimą. Siekiant, kad Katalikų Bažnyčios Mokymas būtų deramai perteikiamas, eksperimentinės tikybos mokymo programos taikymo rezultatus peržiūrės vyskupų sudarytos komisijos.

Lietuvos *Caritas* direktoriaus kun. Roberto Grigo kadencija pratęsta dar vieneriems metams. Per šį laikotarpį bus peržiūrėtas Lietuvos *Caritas* statutas ir veiklos kryptys.

Kitas LVK plenarinis posėdis vyks š. m. gruodžio 9 d. Kaune.

Vyskupų Konferencijos sekretoriatas

Lietuvos vyskupų pareiškimas „Dėl nepilnamečių apsaugos nuo seksualinio išnaudojimo“

Neseniai mus visus sukrėtė žinia, kad užsienyje Lietuva pristatoma kaip šalis, kurioje suaugusieji, taip pat ir homoseksualūs asmenys, gali nebaudžiami ieškoti vos keturiolika metų sukakusių partnerių lytiniams santykiams. Toks pristatymas buvo grindžiamas mūsų Vyriausybės pateikta ataskaita. Dėl jos šių metų pavasarį protestavo daugiau kaip 10 tūkst. tėvų, siuntusių laiškus į Prezidentūrą.

Bažnyčia visuomet mokė, kad tik paties Dievo patvirtinamas santuokinis ryšys, santuokinė vyro ir moters meilė įprasmina lytiškumą. Jis neatsiejamas nuo santuokos tikslo – pašaukimo pradėti naują gyvybę. Smerkdamą visus nusižengimus skaistumui, Bažnyčia ragina jaunuolius iki santuokos susilaikyti nuo lytinių santykių. Tačiau ypač apgailėstaujame dėl to, kad valstybės įstatymai leidžia silpnų apniktiems suaugusiems skatinti nesubrendusius jaunuolius atsiduoti nuodėmei.

Matydama, kad net po tarptautiniu mastu kilusio skandalo Seimas ir Vyriausybė nepripažino dramatiškos padėties, Lietuvos Vyskupų Konferencija aukščiausios valdžios institucijoms pasiuntė plačiai argumentuotą raštą. Jame aptariamos *Lietuvos Baudžiamojo kodekso* nuostatos, apžvelgiama kitų ES šalių ir vakarietiškos kultūros valstybių patirtis nepilnamečių apsaugos nuo seksualinio išnaudojimo srityje. Teisiniai argumentai, Interpolo pateikti duomenys leidžia pagrįsti ekspertų išvadą, jog dabar Lietuvoje suaugusieji iš tiesų gali jaunuolius, kuriems sukako 14 metų, įtraukti į homoseksualius lytinius santykius išvengdami baudžiamojo persekiojimo. Veikiantys įstatymai neužtikrina tėvams bei globėjams galimybės teisiškai ginti nepilnamečius nuo seksualinio išnaudojimo ir netradicinės lytinės orientacijos formavimo.

Dabartinių ir būsimų valstybės vadovų prašome padaryti viską, kad Lietuva netaptų pedofilų, netradicinės lytinės orientacijos asmenų, „sekso turistų“ traukos vieta. Esame tikri, kad absoliuti dauguma tėvų, auklėtojų, mokytojų, pedagogų bei psichologų, visuomeninių ir politinių organizacijų pritaria tokioms nuostatom:

1. Keturiolika metų sukakęs asmuo nėra pakankamai subrendęs pasirinkti lytinę orientaciją bei apsispręsti, ar įsitraukti į seksualinį gyvenimą;
2. Ankstyvi lytiniai santykiai traumuoja asmenybę, pažeidžia normalią dvasinę ir fiziologinę raidą, turi neigiamos įtakos bendravimui su tėvais ir vėlesniam gyvenimui santuokoje;
3. Privalu keisti Lietuvos įstatymus numatant baudžiamąją atsakomybę už nepilnamečių įtraukimą į seksualinį gyvenimą, netradicinės lytinės orientacijos formavimą, piktnaudžiavimą jaunuolių pasitikėjimu bei priklausomybę.

Siūlome taisant įstatymus atsižvelgti į Lietuvos religines bei kultūrinės tradicijas, psichologų bei pedagogų rekomendacijas, Airijos, Didžiosios Britanijos, Maltos patirtį. Katalikų Bažnyčia visada skelbė, kad „homoseksualūs veiksmai pačia savo prigimtimi yra netvarkingi“ (*KBK*, 2357), ir nuosekliai kviečia tokios orientacijos asmenis į skaistų gyvenimą. Tačiau, matydami šiuolaikinės visuomenės realijas ir pabrėždami būtinybę bent nepilnamečius apsaugoti nuo homoseksualios partnerystės, siūlome netradiciniams seksualiniams santykiams nustatyti 18 metų amžiaus ribą. Suaugusieji, kurie tenkintų lytinės aistras su jaunesnio amžiaus asmenimis, turėtų užsitraukti baudžiamąją atsakomybę. Raginame, kad visi, kuriems rūpi Lietuvos ateitis, neliktų abejingi keliamai problemai.

Nuoširdžiai meldžiame Dievo, kad jis apsaugotų jaunuolius nuo klaidų ir išnaudojimo. Drauge prašykime Aukščiausiojo suteikti mūsų valstybės vadovams išminties ir sustiprinti jų atsakomybę už jaunąją kartą.

Lietuvos vyskupai

Lietuvos Vyskupų Konferencijos sekretoriato parengto dokumento „Pasiūlymai dėl nepilnamečių apsaugos nuo seksualinio išnaudojimo“ visas tekstas

Aplinkybės. 2004 m. rugsėjo viduryje Lietuvoje prasidėjo vieša diskusija dėl to, ar Respublikos įstatymai, pirmiausia *Baudžiamasis kodeksas*, gina nepilnamečius nuo seksualinio išnaudojimo, traumuojančio netradicinės lytinės orientacijos formavimo, įtraukimo į ankstyvą lytinį gyvenimą. Svarstymus inspiravo Lietuvos stendas Olandijoje surengtoje parodoje, sukėlęs tiek užsienio, tiek vietinės žiniasklaidos susidomėjimą. Stende buvo interpretuota Vyriausybės ataskaita apie JT vaiko teisių gynimo konvencijos laikymąsi, o konkrečiai ataskaitos teiginys: „laikoma, kad asmuo nuo 14 metų gali duoti sutikimą lytiškai santykiuoti“. Parodos rengėjai skelbė, kad Lietuvoje vyresniems nei 14 metų amžiaus jaunuoliams nėra teisiųjų kliūčių turėti homoseksualių lytinių santykių.

Tiek visuomenė, tiek įvairioms partijoms priklausantys politikai į šią informaciją reagavo aštriai ir vieningai reikalavo nedelsiant taisyti *Baudžiamąjį kodeksą*, kitus teisės aktus, idant atsakomybė už lytinius santykius tarp pilnamečių ir nepilnamečių bei tarp nepilnamečių būtų aiškiau reglamentuota. Vyriausybės vadovas ir Seimo pirmininkas viešuose komentaruose teigė, kad nerimui pagrindo nėra, kad veikiantys įstatymai pakankamai apibrėžia minėtus klausimus, o triukšmas kilo dėl nepagrįstų laisvų interpretacijų. P. Artūras Paulauskas inicijavo darbo grupę (pirm. Giedrė Purvaneckienė), turinčią iki 2004 lapkričio 1 d. pateikti Seimo valdybai siūlymus dėl teisės aktų tobulinimo. Tačiau darbo grupės pirmininkė ir *Baudžiamojo kodekso* rengėjai keliomis progomis reiškė įsitikinimą, kad jokie esminiai įstatymų pakeitimai nėra reikalingi.

Tikintieji, katalikų organizacijos, šeimos, pačios įvairiausios visuomenės grupės dalijosi su vyskupais susirūpinimu dėl vaikų ateities ir prašė Bažnyčios vardu dar sykį nuosekliai bei argumentuotai išdėstyti įsitikinimą, kad atsakomybė dėl seksualinio nepilnamečių elgesio privalo būti tiesiogiai ir griežtai apibrėžta. Svarbu priminti, kad dar 2000 m. svarstant naujos redakcijos *Civilinį ir Baudžiamąjį kodeksą* Vyskupų Konferencija bei krikščioniškos visuomeninės organizacijos įvairiais lygiais ir būdais yra mėginę atkreipti valdžios institucijų dėmesį į ydingas ar nepakankamas nuostatas šeimos bei nepilnamečių apsaugos srityje. Šių metų balandžio – gegužės mėn. l. e. p. Lietuvos Respublikos Prezidentui A. Paulauskui buvo įteikti laišškai su daugiau kaip 10 tūkst. parašų dėl vadinamosios *Jaunimui palankių paslaugų programos* sustabdymo. Šiuose laiškuose taip pat buvo konkrečiai nurodyta, kad Vyriausybės pateikta ataskaita dėl JT vaiko teisių gynimo konvencijos laikymosi byloja apie esmines teisinės sistemos spragas. Tačiau reaguota tik tuomet, kai tie patys klausimai išprovokavo sensacingus atsiliepimus užsienyje.

Bažnyčios Mokymo kontekstas. Apreiškėtoju Įstatymu sekdamą Bažnyčia visuomet mokė, kad tik paties Dievo patvirtinamas santuokinis ryšys, santuokinė vyro ir moters meilė įprasmina lytiškumą, kad jis neatsiejamas nuo santuokos tikslo – pašaukimo pradėti naują gyvybę. Nepateisindama jokių nusižengimų skaislumui, Bažnyčia ragina jaunuolius iki santuokos susilaikyti nuo lytinių santykių. Tačiau ypatingo Bažnyčios apgailestavimo susilaukia atvejai, kai valstybės įstatymai ir visuomenės abejingumas leidžia silpnųjų apniktiems suaugusiems laisvai skatinti nesubrendusius jaunuolius atsiduoti nuodėmei.

Katalikų Bažnyčia visada skelbė, kad „homoseksualūs veiksmai pačia savo prigimtimi yra netvarkingi“ (*Katalikų Bažnyčios Katekizmas*, 2357). Aiškindama, jog homoseksualūs žmonės pašaukti į skaistumą ir kviesdama tokios orientacijos asmenis pasirinkti skaisčių gyvenimą, tačiau atviromis akimis žvelgdama į gyvenamąjį laiką, visuomenės realijas, Bažnyčia ypač susirūpinusi, kad bent nepilnamečiai būtų apsaugoti nuo suaugusiųjų primetamos netradicinės lytinės orientacijos. Tai sudaro pagrindą Bažnyčios vardu raginti valdžios institucijas parengti ir priimti tokius įstatymus, kurie apsaugotų bent nuo didesniojo blogio.

Išėities pozicijos. Iš esmės visuotinai sutariama, kad: 1) asmuo iki tam tikro amžiaus nėra pakankamai subrendęs, idant galėtų laisvai ir sąmoningai apsispręsti dėl įsitraukimo į lytinius santykius bei lytinės orientacijos pasirinkimo, prisiimti atsakomybę dėl lytinio gyvenimo padarinių; 2) iki tam tikro amžiaus lytiniai santykiai traumuoja asmenybę, pažeidžia normalią dvasinę ir fiziologinę raidą, komplikuoja santykius su aplinkiniais, turi destruktivios įtakos vėlesniam lytiniam gyvenimui santuokoje, sukelia kitokią neatitaisomą žalą; 3) todėl bet koks tiesioginis skatinimas, kad nesubrendęs asmuo pradėtų lytinius santykius, įtraukimas į juos, įskaitant lytinės orientacijos formavimą, laikomas nusikalstamu.

Konkreči amžiaus riba yra svarstymų objektas, bet kilusi diskusija, taip pat aukščiausių valdžios pareigūnų pareiškimai liudija platų pritarimą pozicijai, kad: 1) keturiolika metų yra tikrai per ankstyva riba, idant ją peržengęs asmuo būtų laikomas galinčiu apsispręsti dėl lytinių santykių; 2) derėtų diferencijuoti amžiaus ribą teisiškai vertinant heteroseksualius ir homoseksualius santykius.

Vadinasi, privalu keisti Lietuvos įstatymus, jei būtų įsitikinta, kad jie: 1) sudaro sąlygas nepilnamečius į lytinius santykius įtraukiantiems ir seksualiai išnaudojantiems asmenims išvengti baudžiamojo persekiojimo, 2) neužtikrina tėvams bei globėjams, valstybės atstovams galimybės teisiškai ginti nepilnamečius nuo seksualinio išnaudojimo, netradicinės lytinės orientacijos formavimo, tiesioginio skatinimo pradėti ankstyvą lytinį gyvenimą.

Teisinę nepilnamečių apsaugą privalu garantuoti nedelsiant, nes informacija, kad Lietuvoje nėra teisinių kliūčių vyresnius nei 14 metų amžiaus jaunuolius įtraukti į lytinį gyvenimą, taip pat ir į homoseksualių santykius, pasklido tarptautiniu mastu. Tai gali paskatinti pedofilų, netradicinės lytinės orientacijos asmenų „sekso turizmą“ ir jų organizacijų veiklos suaktyvėjimą Lietuvoje kaip krašte, kuriame suaugusiems užsieniečiams „saugu“ ieškoti lytinių santykių partnerių tarp nepilnamečių.

Tarptautinis kontekstas. Beveik visose ES šalyse, taip pat kitose Europos bei vakarietiškos kultūros valstybėse (Šveicarijoje, Norvegijoje, JAV, Australijoje etc.) yra įstatymų atskirai nustatytas tam tikras amžius, kurio sulaukęs asmuo gali duoti sutikimą lytiniams santykiams (angl. *age of consent*). Jei asmuo duoda sutikimą lytiškai santykiuoti neturėdamas įstatymų nustatyto amžiaus, toks sutikimas laikomas negaliojančiu, ir asmenims, kaltiems dėl įtraukimo į lytinius santykius, yra taikoma baudžiamoji atsakomybė. Sutikimo amžiaus instituto tikslas – apsaugoti nepilnamečius nuo jų pačių nebrandžių sprendimų, kurie gali turėti esminių padarinių tolesnei jų asmenybės raidai, taip pat apsaugoti nepilnamečius nuo vyresnių asmenų manipuliavimo bei pasinaudojimo jaunuolių priklausomybe, patirties ir brandos stoka.

Daugelyje šalių sutikimo lytiniams santykiams amžius yra vienodas tiek heteroseksualiems, tiek homoseksualiems santykiams. Tačiau kai kuriose valstybėse, pavyzdžiui Didžiojoje Britanijoje, šis amžius homoseksualiems santykiams yra nustatytas didesnis. Tai leidžia daryti išvadą, kad ES teisė bei tarptautiniu mastu galiojantis žmogaus teisių bei teisinio korektiškumo supratimas neįpareigoja valstybių taikyti tos pačios amžiaus ribos ir heteroseksualiems, ir homoseksualiems santykiams.

Minėtose šalyse sutikimo lytiniams santykiams amžius svyruoja nuo 14 iki 18 metų. 14 metų riba nustatyta tik penkiose ES valstybėse. Atkreiptinas dėmesys, kad kai kuriose šalyse nepilnamečių, net ir turinčių nustatytą sutikimo amžių, teisė duoti sutikimą lytiniams santykiams negalioja, jei tarp asmenų yra pavaldumo ar kitų formų priklausomybės santykiai (mokytojas ir mokinys, gydytojas ir pacientas, materialinė priklausomybė etc.).

Lietuvos įstatymų analizė. Lietuvos teisinėje sistemoje, kaip ir daugelyje kitų šalių, lytiniais nusikaltimais yra laikomos tos veikos, kurios padaromos prieš asmens valią. Atsakomybė už veiką lytinių santykių srityje nepriklausomai nuo kito asmens valios, kitaip tariant, nepaisant to, ar buvo kito asmens sutikimas, įstatymų yra nustatoma atskirai. Lietuvos teisė numato tokią atsakomybę tik vieninteliu atveju – jeigu tas kitas asmuo buvo mažametis. Mažametystės sąvoka nėra aptarta jokiam įstatyme ir vien iš Lietuvos teismų praktikos išplaukia, kad mažamečiu laikomas asmuo iki 14 metų amžiaus. (Atkreiptinas dėmesys, kad priimant *Baudžiamąjį kodeksą* buvo iš esmės neatsižvelgta į 2000 09 25 Seimo Teisės departamento išvadą Nr. P-2143(2), kurioje siūlyta konkretizuoti mažamečio asmens tvirkinimo sampratą.)

Lietuvos teisinėje sistemoje nėra *sutikimo amžiaus* instituto, kuris ypač reikšmingas nustatant lytinių santykių legalumo ribas ir leistų detalizuoti atsakomybę už veikas, susijusias su lytinės aistros tenkinimu. Vadinasi, visais atvejais, išskyrus mažamečių tvirkinimą, asmens baudžiamoji atsakomybė atsiranda tik tuomet, jeigu kitą asmenį jis tvirkina ar verčia lytiškai santykiuoti prieš pastarojo valią. Todėl galima pagrįstai daryti išvadą, jog asmens, kuriam sukako 14 metų, sutikimas lytiškai santykiuoti ar dalyvauti tvirkinamuosiuose veiksmuose Lietuvos teisinės sistemos traktuojamas kaip atleidžiantis nuo baudžiamosios atsakomybės. Kadangi įstatymuose nenumatytos kokios nors išlygos ar išimtys, 14 metų asmens sutikimas atleidžia nuo atsakomybės dėl visų tipų (įskaitant analinius, oralinius, grupinius) heteroseksualių ir homoseksualių santykių bei tvirkinamųjų veiksmų, nepaisant ar jie vyko tarp dviejų nepilnamečių, ar tarp pilnamečio (pilnamečių) ir nepilnamečio (nepilnamečių). Šios išvados atitinka Interpolo oficialiai pateikiamus lyginamuosius duomenis apie šalių narių, tarp jų Lietuvos, teisines sistemas.

Kai kurie teisininkai, pareigūnai ir politikai pastarojo meto komentaruose teigė: 1) *Civilinis kodeksas* nustato fizinių asmenų veiksnumą nuo 18 metų amžiaus (išimtiniais atvejais – nuo 16 metų), 2) vadinasi, nepilnamečiai nėra veiksnūs, 3) taigi jiems nėra leidžiama turėti homoseksualių santykių. Drauge buvo teigiama, kad tai, kas nėra draudžiama, nebūtinai yra leidžiama, kad homoseksualūs santykiai Lietuvoje „nėra įteisinti“.

Norint išsiaiškinti nurodytų teiginių nepagrįstumą ir išpėti, jog jais akivaizdžiai klaidinama visuomenė, būtina atkreipti dėmesį, kaip teisėje vartojamos ir koreliuoja sąvokos „veiksnumas“, „įteisinimas“, „uždraudimas“,

„legalumas“ bei „sutikimo amžius“. Civilinis veiksnumas reiškia, kad asmuo savo veiksmais „gali įgyti civilines teises ir susikurti civilines pareigas“ (CK 2.5 str. 1 d.). Aptariant lytinius santykius ir tvirkinamuosius veiksmus su nepilnamečiais asmenimis kalbama ne apie civilines teises ir civilines pareigas, o apie visai kitą dalyką – minėtų santykių draudžiamumą ir baudžiamumą. *Baudžiamasis kodeksas* aiškiai nustato, jog asmuo atsako „tik tuo atveju, jeigu jo padaryta veika buvo uždrausta baudžiamojo įstatymo, galiojusio nusikalstamos veikos padarymo metu“ (2 str. 1 d.). Aptariant homoseksualių santykių statusą iškyta ne jų įteisėjimo (vienokių ar kitokių teisinių taisyklių tokiems santykiams nustatymo), bet jų legalumo klausimas. Kadangi tokie santykiai Lietuvos įstatymų nėra draudžiami, visai pagrįsta teigti, jog šie santykiai yra legalizuoti, kitaip tariant, neužtraukia asmeniui civilinės ar baudžiamosios atsakomybės.

Tai, jog civilinis (ne)veiksnumas nėra pakankamas pagrindas lytinių santykių ir tvirkinamųjų veiksmų su nepilnamečiais asmenimis problemai teisiškai sureguliuoti, byloja kitų Europos šalių teisinės sistemos. Visos jos turi civilinius (ne)pilnametystės ir (ne)veiksnumo institutus, tačiau yra įvedusios taip pat ir sutikimo amžiaus institutą.

Išvados. Lietuvoje nėra taikomas sutikimo amžiaus institutas. Jokia teisinė atsakomybė nenumatyta asmenims, turintiems tiek heteroseksualių, tiek homoseksualių santykių su jaunuoliais, kuriems sukakę 14 metų, išskyrus atvejus, kai akivaizdžiai įrodoma, kad veikos atliktos be jaunuolių sutikimo.

Kadangi įstatymai nenumato sutikimo sąlygų, tai jis galioja nepriklausomai nuo to, ar lytiniams santykiams prieštaravo jaunuolio tėvai (globėjai), ar buvo kokių nors jaunuolio laisvą valią galėjusių paveikti aplinkybių, ar į lytinius santykius įtraukė pilnametis asmuo. Taigi Lietuvos įstatymai visiškai negina tėvų (globėjų) teisės saugoti jaunuolius nuo jų asmenybės raidai žalingų santykių. Įstatymai neužtikrina viešojo intereso, kad jaunuoliai, įtraukiami į lytinius santykius, būtų saugomi nuo piknaudžiavimo pasitikėjimu, patirties bei brandos stoka ir priklausomybe.

Lietuvos teisinė sistema nediferencijuoja heteroseksualių ir homoseksualių santykių, pilnamečių ir nepilnamečių atsakomybės už juos. Vadinasi, skandalingas teiginys, kad suaugusieji be teisinių kliūčių gali jaunuolius, kuriems sukako 14 metų, įtraukti į homoseksualius lytinius santykius, yra pagrįstas. Turint galvoje „Išeities pozicijose“ išdėstytas nuostatas, dėl kurių esama plataus visuomenės sutarimo, būtina neatidėliojant taisyti *Baudžiamąjį kodeksą* ir kitus įstatymus.

Pasiūlymai

1. Lietuvos Respublikos Baudžiamajame kodekse įvesti lytiniams santykiams ir tvirkinamiesiems veiksams taikomą sutikimo amžiaus institutą.
2. Nustatant sutikimo amžių heteroseksualiems santykiams atsižvelgti į Lietuvos religines bei kultūrinės tradicijas, psichologų ir pedagogų rekomendacijas, Airijos ir Maltos patirtį.
3. Atsižvelgiant į Didžiosios Britanijos ir Maltos patirtį, pabrėžiant būtinybę bent nepilnamečius apsaugoti nuo galimą neigiamą įtaką tolesniam asmenybės formavimuisi turinčios homoseksualios partnerystės, netradiciniams seksualiniams santykiams nustatyti 18 metų sutikimo amžių.
4. Nustatyti, kad sutikimo amžiaus institutas netaikomas ir nusikalstama veika laikomi lytiniai santykiai tarp pavaldumo ar kitų priklausomybės formų santykiais susijusių asmenų, jei bent vienas jų yra nepilnametis.
5. Nustatyti, kad lytinių santykių ar tvirkinamųjų veiksmų tarp pilnamečio ir nepilnamečio, kuris negalėjo duoti galiojančio sutikimo, atveju atsakomybė tenka pilnamečiui.
6. Nustatyti, kad lytinių santykių ar tvirkinamųjų veiksmų tarp dviejų nepilnamečių atveju sutikimo amžiaus neturinčio asmens atstovai turi teisę kreiptis į teismą privataus kaltinimo tvarka dėl padarytos žalos emocinei ir psichinei sveikatai; šiuo atveju atsakomybė tektų asmeniui, kurio iniciatyva lytiškai santykiauta ar buvo atliekami tvirkinamieji veiksmai.
7. Paskleisti informaciją apie šiuos įstatymų pakeitimus ir už lytinius santykius su nepilnamečiais numatytą baudžiamąją atsakomybę tarptautiniais kanalais.
8. Įtraukti sutikimo amžiaus instituto aptarimą ir paaiškinimus apie numatytą baudžiamąją atsakomybę už lytinius santykius bei tvirkinamuosius veiksmus su nepilnamečiais į mokyklinės teisinio ugdymo programas.

Kauno arkikatedroje pradėta nuolatinė Švč. Sakramento adoracija

Spalio 17-ąją Katalikų Bažnyčioje pradėdami švęsti Eucharistijos metai. Apie tai popiežius Jonas Paulius II paskelbė dar šį birželį per Devintines – Kristaus Kūno ir Kraujo liturginę iškilnę.

Atsiliepdamas į šią Šventojo Tėvo iniciatyvą, Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius, spalio 17 d. pakvietė tikinčiuosius aktyviai įsitraukti į Jėzaus garbinimo maldą Eucharistijoje. Ta proga Kauno arkikatedroje bazilikoje, Švenčiausiojo Sakramento koplyčioje, pradėta Švenčiausiojo Sakramento adoracija, trukianti iki 2005-ųjų spalio mėn. Švenčiausiasis Sakramentas čia bus adoruojamas kasdien nuo rytinių Mišių pabaigos iki vakarinių pamaldų, t. y. nuo 9.30 iki 18 val. Dalyvauti maldos budėjime prie Švenčiausiojo Sakramento jau įsipareigojo įvairių Kauno arkivyskupijoje veikiančių kongregacijų vienuoliai, katalikiškųjų organizacijų ir bendruomenių atstovai.

Adoracijos metu Kauno arkikatedroje numatoma ir bendruomeninė malda: Dievo tautos Valandų liturgija, Viešpaties Angelo malda, Rožinio malda, Šv. Faustinos Jėzaus gailestingumo rožinis.

-dch-

Rekolekcijos klierikams ir kunigams

Rugsėjo 28–30 d. Šiluvoje, Jono Pauliaus II namuose, Kauno kunigų seminarijos parengiamojo kurso klierikams mokslo metų pradžios rekolekcijas, kaip ir kasmet, vedė arkivyskupas Sigitas Tamkevičius. Ganytojas kvietė klierikus atsiversti, t. y. atsigręžti į Dievą, atsiverti tikram dialogui su Viešpačiu, idant galėtų rimtai apsispręsti siekti kunigystės. Apie kunigo pašaukimą, kaip visiškai atsidavusios tarnystės Dievui ir jo žmonėms gyvenimą, arkivyskupas kalbėjo remdamasis Šventuoju Raštu, Bažnyčios tėvų, Magisteriumo raštais ir savo kunigiškosios tarnystės patirtimi.

Spalio 4–6 d. Kauno kunigų seminarijos klierikams rekolekcijas, kurių pagrindinė tema buvo „Dvasininko pašaukimas – pašaukimas šventuman“, vedė Panevėžio ordinaras vysk. Jonas Kauneckas. Buvo kalbama apie

Vilniuje iškilmingai paminėtos šv. Augustino gimimo 1650-osios metinės

Paroda „Šv. Augustino pasaulis. 1650 m. nuo gimimo“

Vilniuje minint didžiojo Bažnyčios mokytojo šv. Augustino gimimo 1650-ųjų metinių sukaktį, spalio 14 d. Taikomosios dailės muziejuje surengtoje spaudos konferencijoje pristatyta tarptautinė paroda iš Šveicarijos „Šv. Augustino pasaulis. 1650 m. nuo gimimo“. Tą pačią dieną vyko iškilmingas parodos atidarymas.

Paroda susideda iš trijų dalių: „Šv. Augustinas Afrikoje ir pasaulyje“, „Augustinas islamo žemėje“ (M. von Graffenriedo fotografijos) ir „Šv. Augustinas Lietuvoje“. Pirmosios dvi parodos dalys yra atvežtos iš Fribūro (Šveicarija), trečiąją, lietuviškąją, parodos dalį sudaro Lietuvos bibliotekose esantys spausdinti Augustino raštų leidimai lotynų kalba (15–19 a.), Augustino veikalų vertimai į lietuvių kalbą ir dailės kūriniai bei jų fotografijos iš Lietuvos muziejų bei archyvų, pristatantys augustinjonų bažnyčių ir vienuolynų meną Lietuvoje.

Paroda siekiama atskleisti šv. Augustino, vieno iš didžiausių žmonijos mąstytojų, universalumą, atsižvelgiant į afrikietišką jo gyvenimo aplinką. Augustinas yra tikro tarpkultūrinio dialogo žmogaus, sujungusio antikinę pagonišką ir krikščionišką kultūras, pavyzdys. Pasak parodos kuratoriaus, Fribūro universiteto patristikos profesoriaus Otto Wermelingerio, kilnojamoji paroda apkeliauo kelis Alžyro miestus, buvo eksponuota Jungtinių Tautų būstinėje Ženevoje, Lenkijos Liublino universitete, Paryžiaus Dievo Motinos katedroje, kitų Europos miestų bažnyčiose ir parodų salėse. Šventojo jubiliejui skirta ekspozicija šiais metais dar bus rodoma Tunise, vėliau Rusijoje ir kitose šalyse.

Nuotraukų rinkinį „Augustinas islamo žemėje“ pristatė pats jų autorius – garsus dokumentinės fotografijos menininkas Michaelis von Graffenriedas. Karštuosiuose pasaulio taškuose dirbantis menininkas dešimt metų fotografavo Alžyro pilietinio karo vaizdus, o 1991-aisiais fiksavo Lietuvos pertvarką.

Taikomosios dailės muziejuje paroda veiks iki gruodžio 15 dienos.

Konferencija „Šv. Augustinas: tradicijos, kontekstai, interpretacijos“

Spalio 15–16 d. Vilniaus universitete vyko tarptautinė konferencija „Šv. Augustinas: tradicijos, kontekstai, interpretacijos“, kurioje dalyvavo Šveicarijos, Prancūzijos, Austrijos, Lietuvos mokslininkai ir dvasininkai. Tarp renginio organizatorių – Vilniaus ir Fribūro universitetai, Vilniaus arkivyskupijos kurija, Šveicarijos generalinis konsulas ir Prancūzų kultūros centras.

Vilniaus arkivyskupijos kurijos kancleris mons. Edvardas Rydzikas konferencijos pradžioje perskaitė į užsienį išvykusio kardinolo Audrio Juozo Bačkio sveikinimą:

„Šv. Augustino gimimo sukaktis – didelis įvykis, kurį šiais metais mini krikščionys įvairiuose pasaulio kraštuose. Labai džiaugiuosi, kad, popiežiaus Celestino I žodžiais tariant, „didžiausias Bažnyčios Mokytojas“ yra pagerbiamas ir Vilniuje. Pagerbiamas ypatingai – mokslinga tarptautine konferencija „Šv. Augustinas: tradicijos, kontekstai, interpretacijos“, bylojančia, kad krikščioniškos minties saitai tarp Lietuvos ir kitų Europos kraštų yra tvirti bei gyvybingi.

Šiandien mus čia, Vilniuje, nuo šv. Augustino Afrikoje skiria didžiulis laiko ir erdvės atstumas. Ar jo patirtis vis dar mums vertinga? Nedvejodami atsakytume teigiamai: jo paties skvarbiai atskleista savoji krikščionybės pasirinkimo istorija ir daugybė kitų veikalų – neišsemiamas krikščionių dvasingumo, religinio gyvenimo, buvimo pasaulyje, vienuoliškos ir ganytojiškos veiklos apmąstymų lobynas.

Paminėkime vieną kitą ir šiandien svarbią šv. Augustino pamoką. Žinia, jo motina šv. Monika buvo karšta krikščionė, bet tėvas Patricijus labai abejingas tikėjimui. Būsimojo vyskupo vaikystės namai nebuvo karšto pasišventimo Jėzui ir Katalikų Bažnyčiai židiny. Tėvai planavo savo gabiajam sūnui kitokią, retorikos mokytojo – šiandien sakytume žurnalisto ar advokato – karjerą tikėjimui abejingame pasaulyje. Argi tai nepanašu į daugybės Lietuvos šeimų planus? Tačiau, jei tik Dievas nori, šventiesiems gimti gera bet kokia žemė.

Šv. Augustinas ilgai priklausė pavojingai manichėjų sektai, kurią persekiojo valstybė ir smerkė Bažnyčia. Pas manichėjus jį traukė patogus deterministinis mokymas apie kosminių gaivalų viršenybę asmeninio pasirinkimo tarp gėrio ir blogio atžvilgiu. Kelias, kuriuo eidamas šv. Augustinas išsivadavo iš sektos apžavų, perteiktas *Išpažinimuose*, galėtų būti sąžiningo Dievo ieškojimo pavyzdžiu daugeliui jaunuolių, kurie tariasi radę gyvąjį Dievą šiandienėse sektose. Apie tai rašė popiežius Pijus XII Apaštališkajame laiške (AAS 46 (1954), 513–517), paskelbtame minint ankstesnį Bažnyčios mokytojo jubiliejų: „Nemažiau naudinga atidžiai svarstyti Hipono vyskupo raštus ir tiems, kurie klaidų takais nuklydo toli nuo katalikų mokymo, bet trokšta ir alksta tiesos. Visus juos Augustinas guodžia tokiais meilingais žodžiais: ‘Tepykta ant jūsų tie, kas nežino, koks sunkus darbas yra rasti tiesą ir kaip sunku saugotis paklydimo <...> Bet aš, kuris ilgai ir toli klajojau, vis dėlto moku pagarbiai žiūrėti į nuoširdumą, įgyjamą ne tuščias pasakas pasakojant <...>, aš, kuris į visus jus įsisenėjusiu įpročiu įvėlusius ir kaustančius pramanus smalsiai gilinausi, įdėmiai jų klausiausi ir neprotingai tikėjau, <...> aš visai negaliu ant jūsų pykti’“ (*Contra ep. Manichaei* II–III, 2–3).

Jaunajam Augustinui atsivėrė sodrus pasaulietinis gyvenimas. Prestižinės pareigos imperatoriaus dvare Milane, garbingų bičiulių draugija, puikios tolimesnės karjeros perspektyvos – svaiginanti sėkmė neturtingam provincialui. Dažnam tai būtų viso gyvenimo svajonė. Bet jis pro pasaulio triukšmą išgirdo Dievo balsą ir pasirinkęs vienuolio, kunigo, vyskupo gyvenimą rašė: „sau mus [Dieve] sukūrei, ir nerami mūsų širdis, kol Tavyje nenurimsta“ (*Conf.* 1, 1, 1). Šventasis liudijo savo asmeninę patirtį pamoksluose kalbėdamas: „Esi pašauktas ne žemę apglėbti, bet dangų pasiekti, esi pašauktas ne žemiškai laimei, bet dangiškai, ne laikinei sėkmei, nepatvariai ir nykstamai gerovei, bet amžinam gyvenimui angelų draugijoje“ (*Serm.* 296, VI, 7).

Kasdieniais sielovados darbais ir raštais jis paliko mums beatodairiškos meilės Dievui ir artimui pavyzdį. Gilus, aistringas ir kūrybingas mąstytojas ėmėsi ne tik didžiųjų, bet ir pačių mažiausių Bažnyčios reikalų. Šiandien gal kas sakytu, kad intelektualo talentas ir laikas buvo švaistomi perdėm menkoms užduotims. Bet toks buvo paties šv. Augustino pasirinkimas: „Mano sunkio jėga – meilė, tai ji mane traukia ten, kur traukia“ (*Conf.* 13, 9, 10). Jis suvokė meilę labai konkrečiai ir dėjo ją viso krikščioniško gyvenimo pamatą: „Mylėk, ir daryk, ką nori. Jei tylėtum, tylėk iš meilės, jei šauktum, šauk iš meilės, jei taisytum, taisyk iš meilės, jei atleistum, atleisk iš meilės: tebus tavyje meilės

tylos svarbą, nusižeminimą, gilintasi į tai, ką reiškia gyventi tuo, ką skelbi, gvilidentos Dievo visagalybės ir Dievo bejėgiškumo, kryžiaus ir kančios mūsų gyvenime, maldos svarbos einant pašaukimo keliu, dvasinio vadovavimo, pastoracijos tarp vargstančiųjų, celibatinio skaistumo ir kt. temos. Taip pat vyko klausimų ir atsakymų popietė, kurios metu klierikai galėjo sužinoti vyskupo nuomonę jiems rūpimais klausimais.

-kks, dch-

Išrinkta nauja Lietuvos pasauliečių pranciškonų ordino Nacionalinė taryba

Spalio 15–17 d. Jono Pauliaus II namuose Šiluvoje vyko Lietuvos pasauliečių pranciškonų ordino 2-oji Nacionalinės tarybos rinkimų kapitula ir 5-osios Nacionalinės kapitulos 1-oji sesija.

Spalio 15 dieną 5-osios Lietuvos pasauliečių pranciškonų ordino Nacionalinės kapitulos 1-osios sesijos metu kadenciją baigianti Lietuvos pasauliečių pranciškonų ordino Nacionalinė taryba delegatams ir svečiams pristatė trejų metų veiklos ataskaitą. Šios sesijos metu taip pat buvo diskutuota pranciškonų tapatybės, pasaulietinio pranciškonų gyvenimo bei dvasingumo temomis. 1-oji kapitulos sesija baigta šv. Mišiomis ir brolijos vakaru.

Ankstvyą spalio 16 dienos rytą prasidėjo 2-oji Lietuvos pasauliečių pranciškonų ordino Nacionalinės tarybos rinkimų kapitula. Pirmininkaujant Pasauliečių pranciškonų ordino generalinės ministrės delegatui br. Tiborui Kauseriui OFS (Vengrija) buvo išrinkta nauja Lietuvos pasauliečių pranciškonų ordino Nacionalinė taryba. Nacionaliniu ministru ir Tarptautinės pasauliečių pranciškonų ordino tarybos nariu išrinktas br. Nerijus Čapas OFS (Klaipėda), nacionaline viceministre ses. Jūratė Devėnienė OFS (Klaipėda), nacionaline magistre ses. Lina Šalučkienė OFS (Kaunas), nacionaline sekretore ses. Emilija Radušienė OFS (Klaipėda) ir nacionaline ekonomė ses. Regina Karpovič OFS (Vilnius).

2-oji Lietuvos pasauliečių pranciškonų ordino Nacionalinės tarybos rinkimų kapitula baigta Pasauliečių pranciškonų ordino generalinio dvasinio

asistento br. kun. Martino Tiboro Bitzerio OFM Conv. (Italija) ir Lietuvos pasauliečių pranciškonų ordino nacionalinio dvasinio asistento br. kun. Pauliaus Vaineikio OFM aukotomis šv. Mišiomis, kurių metu buvo inauguruota naujoji Lietuvos pasauliečių pranciškonų ordino Nacionalinė taryba.

Spalio 17 dieną kapitulų delegatai ir svečiai Šiluvos Švč. Mergelės Marijos Apsireiškimo koplyčioje meldėsi rožinio malda ir dėkojo Dievui už per Švč. Mergelės Marijos užtarimą suteiktas malones.

-bmž-

Paminėtos kun. Pranciškaus Masilionio SJ mirties 24-osios metinės

Spalio 9 d. Sidabrave buvo minimos kunigo ir vienuolio Pranciškaus Masilionio SJ mirties 24-osios metinės.

Minėjimas prasidėjo Eucharistinio Jėzaus sesučių vedama rožinio malda. Ta proga šventąsias Mišias koncelebravo t. Jonas Zubrus SJ, dalyvavo t. Algis Gudaitis SJ, kan. Bronius Antanaitis, klebonas Tomas Karanauskas. Pamokslą sakęs kun. J. Zubrus dėmesį kreipė į Dievo žmogui duotą uždavinį: per meilę tapti panašiam į Dievą. Žmogus jaučiasi laimingas tik tada, kai siekia to, kas amžina. Kantrybė, susimąstymas neįmanomi be meilės. Ypač svarbus yra tėvų pavyzdys. „Jei galime dėkoti už tėvo Pranciškaus atliktą darbą, tai turim dėkoti jo tėvams“, – su įsitikinimu kalbėjo kunigas.

Po šventųjų Mišių bažnyčios klebonas dėkojo į minėjimą atvykusiems kunigams, Eucharistinio Jėzaus kongregacijos seserims, susirinkusioms iš Šiaulių, Kauno, Vilniaus, kaimyninės Latvijos, ir kvietė pasižiūrėti bei pasiklausyti mokinių parengtos literatūrinės-muzikinės kompozicijos „Meilės jūra“.

Po to pasimelsti ir susikaupti valandėlei visi susirinko prie šventoriuje esančio visų švelniai „tėveliu“ vadinamo kunigo kapo. Kanauninkas Bronius Antanaitis pagarbiai minėjo tėvelio Pranciškaus gerumo ir pasiaukojimo darbus. Prisiminė begalinę jo drąsą, kai prieš 57 metus jis įkūrė Eucharistinio Jėzaus seserų vienuolyną. Tais metais vienuolynai buvo likviduojami, o jis ryžosi įkurti. „Jį stipri-

šaknis, iš tokios šaknies tik gera tegali kilti“ (*Tract. in ep. Johan. 7, 8*). Mums tiesiogiai pasiekiami šv. Augustino meilės vaisiai – nesuskaičiuojamos jo knygos. Popiežiaus Jono Pauliaus II žodžiais tariant, „tiek tyrinėtas ir tyrinėjamas filosofinis, teologinis, dvasinis Augustino mokymas <...>, jo mokymas apie Bažnyčią, <...> drauge nuolankus ir žėrintis, pirmiausiai kalba apie Kristų ir meilę“ (AAS 74 (1982), 800).

Įsidėmėtina popiežiaus Paulius VI mintis, kad šv. Augustino mokymas sutelkia ištisa Antikos tradicijų lobyną ir iš jo plaukia mintys, kurios pakreips visą vėlesniųjų amžių Bažnyčios mokymą (cf. AAS 62 (1970), 426). Šv. Augustinas nepaprastai stipriai paveikė ir šiandien nuolatos veikia Bažnyčios gyvenimą. Jis veikia visą Vakarų mąstymo tradiciją bei kultūrą. Tai liudija šiandienė Vilniaus ir Fribūro universitetų surengta Augustino tyrinėjimų konferencija. Sveikinu jos organizatorius ir dalyvius, linkėdamas gražių vaisių, prasmingų pastangų suprasti bei įprasinti didžio Bažnyčios Mokytojo paveldą“.

Pašventintas Bonifratrų vienuolynas

Spalio 16 d. Vilniuje buvo pašventintas ką tik restauruotas buvęs Bonifratrų vienuolynas. Pašventinimo iškilmės prasidėjo iškilmingomis šv. Mišiomis šalia vienuolyno esančioje Šv. Kryžiaus bažnytelėje. Atstatytą Bonifratrų vienuolyną pašventinęs kardinolas Audrys Juozas Bačkis meldė Viešpatį palaiminti ir čia besirenkančius, ir dabartines vienuolyno gyventojas – 86-ąsias kongregacijos įkūrimo metines mininčias Marijos Nekaltojo Prasi-dėjimo vargdienių seseris. Pašventinimo apeigose dalyvavo ir apaštališkasis nuncijus arkiv. dr. Peteris Stephanas Zurbriggenas bei jo padėjėjas, nemažai kunigų ir per 30 vienuolijos seserų.

Pačiame sostinės centre, priešais prezidentūrą, esančios Bonifratrų bažnyčios istoriją pašventinimo apeigų dalyviams priminė dr. Irena Vaišvilaitė. Marijos Nekaltojo Prasi-dėjimo vargdienių seserys dalijosi prisiminimais apie savo gyvenimą buvusiame nuniokotame pastate. Programos nuotaiką muzikiniais interliudais papildė muzikas Andrius Pleškūnas, kurio močiutė gyveno šiame pastate ir prisimena ten gyvenusias seseris.

Šio ansamblio istorija siekia 1332 metus, kai į Vilnių atvyko pirmieji pranciškonai. Nukankintų pranciškonų palaidojimo vietoje Petras Goštautas pastatė kryžių, o vėliau – medinę koplyčią, iš ko ir kilo jos vardas. 1543 metais sudegusios koplyčios vietoje Vilniaus vyskupas Povilas Alšėniškis pastatydino gotikinę koplyčią. Dar beveik po metų vyskupas Abraomas Vaina prie jos pakvietė įsikurti Šv. Dievo Jono brolijos vienuolius bonifratrus, kurių pagrindinė tarnystė – slaugyti ligonius. Šalia koplyčios stovėjęs mūrinis namas buvo išplėstas ir paverstas bažnyčia, o senoji koplyčia prijungta prie pastatyto vienuolyno. Labiausiai bažnytėlę garsino jos rūsyje esantis šaltinėlis. Nuo seno tikėta, kad kankinių pranciškonų palaidojimo vietoje ištryškęs vanduo turi gydomųjų galių.

XVII–XVIII a. susiformavęs pagrindinis vienuolyno pastatų kompleksas jungė vienuolyną, pagalbines patalpas ir ligoninę, kurioje broliai žolėmis gydė psichikos ligonius. 1843 m. caro valdžia vienuolyną uždarė, o bažnyčia buvo perduota pasauliečiams kunigams. 1903 m. pirmoji psichiatrinė ligoninė buvo perkelta į Naująją Vilnią. Po metų minėdami Marijos Nekaltojo Prasi-dėjimo dogmos 50 metų paskelbimo jubiliejų, tikintieji patys atnaujino Bonifratrų bažnyčią. 1924 m. vyskupas Jurgis Matulaitis pakvietė bonifratrus atgaivinti savo veiklą Vilniuje. Vienuolių rūpesčiu bažnyčia buvo suremontuota, įrengti šeši altoriai.

Prasidėjus Antrajam pasauliniam karui, bonifratrų vienuolija atšaukė savo brolius iš Lietuvos, o 1947 m. vysk. M. Reinys pakvietė Marijos vargdienių seseris įsikurti ištuštėjusiame vienuolyne. Sovietmečiu uždraudus vienuolinį gyvenimą vienuolynas buvo pertvarkytas į butus, o bažnyčia – uždaryta. Seserys nepasidavė: ir toliau čia gyveno, nors buvo sekamos. 1972 m. bažnyčioje įrengta koncertų salė. 1990 metais restitucijos aktu sugriuvęs vienuolynas ir Bonifratrų bažnyčia sugrąžinta Vilniaus arkivyskupijai, kuri 1995 metais į Bonifratrus leido sugrįžti Marijos Nekaltojo Prasidėjimo vargdienių seserims – restauruoti architektūrinį ansamblį ir veikti kongregacijos steigėjo pal. Jurgio Matulaičio dvasia.

Restauruoto vienuolyno pirmasis aukštas bus skirtas visuomeniniams reikalams, antrasis – seserų bendruomenei, trečiasis – svečiams. Nors dar būtina restauruoti koplytėlę bei galinę pastato dalį, seserys jau pradeda veiklą. Tikimasi 2005 metais sulaukti Kultūros vertybių apsaugos departamento finansinės paramos gynybinės tvoros daliai atstatyti.

-sigm, jkub-

Atsinaujinimo diena „Dievo mažųjų susitikimas: Pranciškus ir Teresėlė“

Spalio 17 d. katalikų bendruomenė „Gyvieji akmenys“ Kaune surengė Atsinaujinimo dieną „Dievo mažųjų susitikimas: Pranciškus ir Teresėlė“, skirtą pristatyti Tiberiados broliams ir Aušros Vartų Marijos ir šv. Teresėlės bendruomenei.

Prieš keliolika metų Belgijoje įsikūrusios Tiberiados bendruomenės broliai gana neseniai apsigyveno Baltriskėse, bet jau spėjo savo paprastumu ir džiugumu įgyti daug bičiulių visoje Lietuvoje. Konferencijoje „Atiduok viską Viešpačiui, ir Jis tavimi pasirūpins“ Tiberiados broliai nuoširdžiai ir vaizdžiai pasakojo apie savo kasdienio atsidavimo Viešpačiui kelią. Jiems labai artima šv. Pranciškaus Asyžiečio dvasia – nuolankumas, paprastumas, visiškas pasitikėjimas Viešpačiu, džiaugsmas, meilė kūriniui. Broliai pasakojo, kaip jie stengiasi gyventi nuolat dėkodami Dievui, nepavargdami džiaugtis ir žavėtis visais jo kūriniais. Anot Tiberiados brolių, „malda – tai draugystė su Dievu, nusigręžimas nuo savęs ir atsigręžimas į tai, kas svarbiausia“. Broliai, pabrėžę ištvermingos maldos svarbą, ją šmaikščiai palygino su kantriai ant kiaušinių tupinčia višta. Ši nepasitraukdama net palesti peri kiaušinius dvidešimt vieną dieną, kol iš jų išsiritą naują gyvybę. „Kiekviena malda yra vaisinga, kai mes nusižeminame prieš Dievą. Tad būkime kantrūs ir 'kontempliatyvūs' kaip vištos“, – juokaudami ragino broliai. Kalbėtojai taip pat kvietė būti spinduliuojančiais tikėjimo liudytojais. Anot jų, dalijantis tikėjimu, jis auga. Po konferencijos Tiberiados broliai parodė improvizaciją pagal Asyžiaus vargdienėlio – šv. Pranciškaus gyvenimą.

Antrąją konferenciją vedė daugelio Atsinaujinimo dienų viešnia, Aušros Vartų Marijos ir šv. Teresėlės bendruomenės vadovė ses. Rozana Graulich. Pagrindinė konferencijos tema – vidinis išgydymas per atleidimą. Remdamasi šv. Kūdikėlio Jėzaus Teresės gyvenimu ses. Rozana atskleidė atleidimą kaip būtiną krikščioniškojo gyvenimo sąlygą. „Teresėlė buvo labai sužeista. Ją sužeidė mamos mirtis, jos antrosios „mamytės“, sesers Paulinos įstojimas į vienuolyną, vienuolyne žeisdamo kieti vyresniosios žodžiai“, – kalbėjo ses. Rozana. Anot jos, Dievas galėjo išgydyti Teresėlę iš visų sužeidimų, nes ji stengdavosi tuojau pat ižeidėjams atleisti, netgi juos mylėti. Ses. Rozana apžvelgė vidinių žaizdų gijimo etapus. Ji pabrėžė sužeidimų įvardijimo ir vidinės nuostatos atleisti svarbą meldžiant Viešpatį išgydymo. Kalbėtoja konferenciją baigė drąsindama susirinkusiuosius atleisti savo priešams ir juos mylėti, pasitikint, kad visa kita mumyse nuveiks Dievas.

no Kristus, su kuriuo jis ėjo žemės keliu“, – sakė kanauninkas.

Minėjimas buvo tęsiamas Sidabravo mokykloje. Pasistiprinę svečiai ir šeiminkai dalijosi prisiminimais apie tėvelį Pranciškų, skaitė jo sukurtus eilėraščius. Buvo aplankyti ir Sidabravo kraštotyros muziejus, kuriame yra kun. Pranciškui Masilionui SJ atminti skirta ekspozicija.

-irat-

Mišios už aktorius

Spalio 6-ąją Šv. Arkangelo Mykolo (Ilgulos) bažnyčioje Kauno arkivyskupas Sigitas Tamkevičius aukojo šv. Mišias už visus mirusius Lietuvos aktorius bei režisierius. Šias pamaldas inicijavo Kard. V. Sladkevičiaus aktorių paramos fondas. Pretekstas susiburti buvo režisieriaus Valdo Lencevičiaus mirties 20-osios metinės. Pamaldų metu skaitant per du su puse šimto mirusių aktorių vardus, vaikai nešė tiek pat uždegtų žvakelių, iš kurių bažnyčios viduryje sudėliojo didžiulį kryžiaus ženklą. Homilijos metu arkiv. S. Tamkevičius kalbėjo apie tai, kaip svarbu išmokti kreiptis į Dievą „Tėve mūsų“ malda, kuri radikaliai keičia mūsų santykį Dievu – vietoj pikto, baudžiančio Dievo atrandame mylintį, gailestingą, gelbstintį Tėvą. Po Eucharistijos Panemunės kapinėse kun. Artūras Kazlauskas palaimino ant Valdo Lencevičiaus kapo pastatytą paminklą. Po to visiems Lietuvos teatrams atstovaujantys aktoriai buvo pakviesti į Kauno arkivyskupijos kuriją agapei. Aktoriai pakvietė arkivyskupą į tą vakarą Kauno akademiniame dramos teatre vykusį rež. V. Lencevičiaus lygiai prieš trisdešimt metų pastatytą spektaklį Keturakio „Amerika pirtyje“.

-dch-

Kauno jėzuitų gimnazijos jubiliejus

Spalio 9 dieną Kauno jėzuitų gimnazijos bendruomenė minėjo gimnazijos įkūrimo 355-ąsias ir atkūrimo 80-ąsias metines. Bendruomenė pakvietė kartu švęsti šį jubiliejų buvusius gimnazijos mokytojus ir moksleivius. Šventė prasidėjo Šv. Pranciškaus Ksavero bažnyčioje šv. Mišiomis, kurias aukojo Lietuvos ir Latvijos provincijolas kun. Aldonas Gudaitis SJ, gimnazijos direktorius kun. Gintaras

Vitkus SJ ir kapelionas kun. Rytis Gurkšnys SJ. Sakęs pamokslą kun. Vitkus pabrėžė, kad prieš daugelį metų atidaryta mokykla turint tikslą jaunos žmonės išmokyti klausytis ir išgirsti, ką kalba Dievas, gamta, pasaulis. „Neužtenka tik pažinti tikėjimo tiesas, protu jas suvokti, – reikia tikėti ir pasitikėti Dievu, ir tik ekstremalioomis situacijomis išryškėja, ar mūsų širdis patikli, ar mes klausomės Dievo žodžio, ar juo pasitikim“, – sakė jis.

Po sveikinimų vyko klasių susitikimas. Šventė tema „Jėzuitų gimnazija vakar, šiandien ir rytoj“ tęsėsi trijose darbo grupėse. 5–8 klasių moksleiviai salėje atliko kūrybinę užduotį „Auginam gimnazijos sodą“. I–III gimnazijos klasės vienuolyno salėje surengė viktoriną „Ką aš atsimenu ir kuo man brangi Kauno jėzuitų gimnazija?“ IV klasės gimnazistai, Tėvų komitetas, Mokinių taryba Perkūno name organizavo diskusiją-apklausą „Ar jėzuitų ugdymas atitinka laikotarpio poreikius ir padeda formuoti visapusiškai asmenybei?“ Šios grupės dalyviams moksleiviai pristatė temas: „Rekolekcijos ir dvasinis ugdymas“ bei „Moksleivių ugdymas per socialinę veiklą“, atskleidžiančias, kaip ugdomas moksleivių dvasingumas, mokoma gerumo ir meilės artimui.

Po pietų vyko debatai „Jėzuitų ugdymas yra universalus“. Šventė baigėsi bendra vakarone.

-jp-

Seminaras tikybos ir etikos mokytojams

Spalio 1–2 d. Kaišiadorių vyskupijos Katechetikos centras pakvietė vyskupijos mokyklų tikybos ir etikos mokytojus į pranciškono br. Arūno Peškaičio vedamą seminarą „Naujas religingumas ir visuomenė“.

Renginio organizatorius – Katechetikos centro darbuotojas – pradžiugino seminaro dalyvių gausa (iš viso 34 tikybos ir etikos mokytojai iš įvairiausių vyskupijos vietų). Šiandien vis daugiau žmonių, ypač jaunimo, išėitį iš krizių ar tiesiog gyvenimo prasmę tikisi atrasti egzotiškose patirtyse, magijoje, burtuose, stebukluose, spiritizme, aiškiaregytėse. Dažnai tokie bandymai veda į dar gilesnes krizes, net ligas. Todėl yra be galo svarbu, kad tikybos ir etikos mokytojai atpažintų šiuos reiškinius ir paaugliams bei jaunimui ak-

Po pietų Atsinaujinimo dienos dalyviai rinkosi į darbo grupes. Vienoje iš grupių Tiberiados broliai ir jų bičiuliai pasakojo apie savo bendruomenę ir San Damiano grupes, kita Tiberiados brolių vadovaujama grupė – „Jėzus? Aš Jį sutikau!“ – buvo skirta jaunimui. Norintys galėjo pasižiūrėti vaizdažuostę apie Aušros Vartų Marijos ir Teresėlės bendruomenę arba rinktis šios bendruomenės seserų vedamą grupelę apie tylos malda. Salėje, kaip ir kiekvieną Atsinaujinimo dieną, vyko užtarimo malda. Ją vedė „Gyvieji akmenys“ ir Aušros Vartų Marijos ir Teresėlės bendruomenės seserys.

Atsinaujinimo diena baigėsi Valandų liturgija ir šv. Mišių šventimu. Jų koncelebracijai vadovavo Kauno arkivyskupas Sigitas Tamkevičius SJ.

-ap-

Vilniaus arkivyskupijos kunigų susirinkimas

Spalio 6 d. įvyko eilinis Vilniaus arkivyskupijos kunigų susirinkimas, kuriam vadovavo Vilniaus arkivyskupijos generalinis vikaras vysk. Juozas Tunaitis.

Susirinkimo pradžioje kunigai maldoje prisiminė spalio 2 d. palaidotą mons. Joną Morkūną, ilgametį Vilniaus dekaną ir Šv. Onos bažnyčios kleboną. Taip pat buvo pagerbtas tėvas dominikonas Jonas Grigaitis, švenčias 65-ąsias kunigystės, 70-ąsias vienuolystės ir 90-ąsias gyvenimo metines. Prisimintas ir mons. A. Svarinskas, greitai sulauksias 50 metų kunigystės jubiliejaus.

Didžiausias dėmesys susirinkime skirtas sužadėtinių ruošimui Santuokos sakramentui ir kruopščiam jų pasirengimo priimti sakramentą ištyrimui. Vysk. J. Tunaitis, Vilniaus arkivyskupijos tribunolo oficiolas, teigė, kad pastaruoju metu labai padaugėjo prašymų santuoką pripažinti negaliojančia. Labai dažnai su tokiais prašymais kreipiasi tie, kurie susituokė ypač jauni, po neilgos pažinties arba aplinkybių verčiami. Nagrinėjant tokius prašymus, išskyla aiškštėn, kad kunigai kartais per daug neatidžiai ištiria jaunavedžių brandą ir pasirengimą santuokai ir pernelyg lengvai palaimina santuoką. Vyskupas ragino kunigus rimtai žvelgti į norinčiųjų tuoktis pasirengimą, ir jei pasirodo, kad jie nėra pakankamai subrendę šiam apsisprendimui, neskubėti jų sutuokti.

Vyskupo vikaras, Vilniaus dekanas mons. K. Latoža trumpai pristatė parapijų ekonominių tarybų ir pastoracinių tarybų projektą, kuris jau buvo svarstytas tiek dekanatuose, tiek dekanų susirinkime. Pabrėžta, kad parapijų ekonominės tarybos yra privalomos pagal Bažnyčios teisės kodeksą, o pastoracinės tarybos – pageidautinos. Artimiausiu laiku bus išleistas Vilniaus arkivyskupo dekretas su konkrečiomis nuorodomis dėl šių tarybų įsteigimo Vilniaus arkivyskupijos parapijose. Mažesnėms parapijoms, kur gali būti sudėtinga surinkti tarybą, numatyti bent du patarėjai ekonominiais klausimais.

Susirinkime buvo paskelbta informacija apie Šv. Kazimiero jubiliejinių metų užbaigą. Ji numatyta lapkričio 21 dieną. Vilniaus arkikatedroje 12 val. 30 min. bus aukojamos šv. Mišios (aukos kardinolas A. J. Bačkis), po to Arkikatedros Šv. Kazimiero koplyčioje įvyks naujos V. Ališausko knygos „Šv. Kazimiero koplyčia“ pristatymas. Taip pat pranešta, kad spalio 16 d. bus minimos trečiosios mons. K. Vasiliausko mirties metinės. Kunigai informuoti, jog Vilniaus arkivyskupijos egzorcistu paskirtas t. Marekas Dettlaffas OFM Conv.

Vilniaus šv. Juozapo kunigų seminarijos rektorius kun. Robertas Šalaševičius supažindino kunigus su seminarijos gyvenimo naujienomis. Vilniaus arkivyskupijos Šeimos centro informacija pasidalijo šio centro vadovas Algis Petronis.

-kžv-

Vilkaviškio vyskupijos kunigų simpoziumas

Rugsėjo 14 d. Palaimintojo Jurgio Matulaičio kunigų seminarijoje įvyko pirmasis po vasaros pertraukos Vilkaviškio vyskupijos kunigų simpoziumas. Jame g. kan. Mindaugas Puidokas pristatė naują Laidotuvių apeigyną lietuvių kalba. Šis apeigynas buvo parengtas pagal 1969 metų pavyzdinį leidinį, kuriuo atsiliepta į Vatikano II Susirinkimo liturginės konstitucijos *Sacrosanctum Concilium* pageidavimą peržiūrėti laidojimo apeigas, kad jos aiškiau išreikštų „krikščionio mirties velykinį pobūdį“ (SC 81), išėities tašku turėdamos ne teismą ir amžinos mirties baime, bet tikėjimą prisikėlimu. Kunigai kviečiami su naujuoju apeigynu plačiau supažindinti tikinčiuosius, o iki 2004 m. lapkričio 1 d. pradėti jį naudoti visoje Vilkaviškio vyskupijoje.

Vysk. Rimantas Norvila prisiartinusiu Eucharistinių metų proga apžvelgė šį pavasarį Dievo kulto ir sakramentų tvarkos kongregacijos išleistoje instrukcijoje *Redemptionis sacramentum* esančias nuorodas apie kai kuriuos su Eucharistijos šventimu ar adoracija susijusius dalykus. Priminta, kad yra primygtinai siūloma Mišias švęsti kasdien, net jei nedalyvauja tikintieji. Ne bažnyčioje ar koplyčioje jos gali būti laikomos tik su vyskupo leidimu. Mišiose naudojami nekasdieniai indai, pagaminti iš kilnios medžiagos: pageidautina, kad jie būtų pašventinti vyskupo. Visi koncelebruojantys kunigai skatinami dėvėti arnotus. Homilijos paskirtis yra aiškinti tikėjimo slėpinius bei krikščioniškojo gyvenimo principus, remiantis Šventojo Rašto tekstais ir Kristaus šviesa nušviečiant gyvenimo įvykius. Tik ypatingais atvejais ją gali sakyti nekoncelebruojantis kunigas. Per ramybės palinkėjimą kunigas neturi palikti presbiterijos. Dalyti komuniją privalo pagrindinis celebrantas, kuriam, jei reikia, padeda kiti koncelebrantai, diakonai. Tinkamai pasirengę tikintieji komuniją gali priimti stovėdami arba klūpėdami. Taip pat pabrėžta, kad nekoncelebruojantys kunigai gali klausyti išpažinčių ir per Mišias, jei to pageidauja tikintieji.

Vyskupas kvietė kunigus dažniau rengti Eucharistijos adoracijas ir patiems jose dalyvauti. Taip pat atkreiptas dėmesys į instrukcijos *Redemptionis sacramentum* nuorodą, kad priešais išstatytą Švenčiausiąjį Sakramentą gali būti kalbama rožinio malda: tokiu atveju, pasitelkiant Šventojo Rašto skaitinius, reikia iškelti aikštėn jos, kaip Kristaus gyvenimo slėpinių ir visagalio Tėvo išganomojo plano, kontempliacijos pobūdį.

Rugsėjo 14 d. vakare Palaimintojo Jurgio Matulaičio seminarijos koplyčioje buvo švenčiami Kryžiaus Išaukštinimo atlydai. Koncelebruoti Mišias buvo pakviesti ir visi jauni kunigai, baigę šią seminariją po jos atidarymo 1999 metais. Homiliją pasakė neopresbiteris Vytautas Mazirskas, Kalvarijos parapijos vikaras. -apn-

Vilniaus akademinės sielovados centras tęsia savo veiklą

Nuo rugsėjo mėnesio per visus mokslo metus Vilniaus akademinės sielovados centro darbuotojai įvairiose sostinės aukštosiose mokyklose studentams organizuoja krikščioniškosios minties kursus. Tai vieną semestrą trunkantys akademiniai užsiėmimai, studentų lankomi kaip laisvai pasirinkti kursai, kuriuos veda kun. teol. ir filos. mgr. Antanas Saulaitis SJ. Šį rudens semestrą beveik šimtas Vilniaus universiteto studentų lanko du skaitomus kursus: „Krikščioniškasis dvasingumas ir šiuolaikinė kultūra“ ir „Bažnyčia postmoderniame pasaulyje“. Teisės universitete studentai turi galimybę pasirinkti „Religinių bendruomenių socialinės veiklos“, „Savanoriško socialinio darbo“ ir „Socialinio darbo etikos“ kursus.

Pavasario semestrą, be minėtų kursų, Vilniaus universiteto socialinio darbo specialybės studentams bus dėstomas „Katalikiškasis socialinis mo-

tualiai bei metodiškai perteiktų Bažnyčios mokymą jų atžvilgiu.

Džiugino ir dalyvių aktyvumas, diskusijų gyvumas, kylančių klausimų gausa. Nėra abejonės, kad seminaro dalyviai įgijo pakankamai žinių, kad ateityje ne tik patys gebėtų tinkamai vertinti įvairias iškreipto religingumo apraiškas, bet savo mokiniams ir visiems jų aplinkoje ieškantiems prasmės ar sprendžiantiems krizes galėtų padėti pasirinkti tikrąjį tikėjimo ir pasitikėjimo Dievu kelią.

-svp-

Seminaras tikybos mokytojams ir grupių vadovams

Rugsėjo 30 d. Kaišiadorių vyskupijos Sielovados centre vyko ses. Myrtos Stockle vedamas seminaras tema „Ir Dievas matė, kad tai gera“ (*Pr 1, 10*). Į renginį Kaišiadoryse buvo pakviesti Kaišiadorių vyskupijos tikybos mokytojai, katalikiškosios moterų organizacijos „Vilties tiltas“ grupių vadovai bei jaunimo grupių lyderiai iš vyskupijos parapijų.

Ses. Myrtos Stockle seminarus įvairiose Lietuvos vietose inicijavo Lietuvos katechetikos centras. Daugumai tikybos mokytojų ses. Myrtos skleidžiama religijos mokymo per gyvenimo patirtį metodologija – ne naujiena. Tuo tarpu „Vilties tilto“ ir jaunimo grupių vadovams šis seminaras tapo tiesiog atradimu. Ypatingą galimybę mokytis, atrasti, patirti sudarė ir neįprasta grupės įvairovė: tarp 32 seminaro dalyvių buvo paties įvairiausio amžiaus, išsilavinimo ir patirties žmoniai, labai skirtingai prisidedančių prie savo parapijų bendruomenių veiklos.

-svp-

Konferencija pedagogams Palemone

Spalio 15 dieną Kauno Palemono vidurinėje mokykloje Kauno arkivyskupijos tikybos, etikos bei kitų disciplinų mokytojams Kauno arkivyskupijos Katechetikos centro ir Palemono vidurinės mokyklos tikybos metodikos grupės iniciatyva surengta konferencija „Dorinio ugdymo integracijos reikšmė jaunimo socializacijos procese“. Prieš prasidedant konferencijai Palemono Švč. M. Marijos Rožančiaus Karalienės bažnyčioje kunigai R. Gurkšnyš SJ ir M. Bianco SDB aukėjo šv. Mišias.

Gausiai susirinkusius konferencijos dalyvius sveikino Palemono vidurinės mokyklos direktorė O. Dičkienė, Kauno švietimo ir ugdymo skyriaus vyresnioji specialistė, dorinio ugdymo kursorė R. Petkevičiūtė, Kauno arkivyskupijos Katechetikos centro vadovė J. Jančiukienė.

Apie bendrus tikslus pranešimą skaičiusi Palemono vidurinės mokyklos direktorės pavaduotoja R. Baniulienė pasidžiaugė prasmingu mokyklos bendradarbiavimu su salezietėmis. Seserys vienuolės talkina mokyklai ne tik dėstydamos tikybą bei ispanų ir italų kalbas. Pasak prelegentės, Marijos Krikščionių Pagalbos dukterų instituto patalpose įsikūrusiame Palemono vaikų dienos centre šiuo metu dvasinę ir materialinę paramą atranda 26 mokyklos moksleiviai, o į veikiančią kun. J. Bosko oratoriją einantys vaikai turiningai ir dvasingai leidžia laisvalaikį.

Konferencijoje kun. R. Girkšnyš SJ ir tikybos mokytoja S. G. Dapšauskytė pasidalijo įžvalgomis apie vertybinio ugdymo modelį Kauno jėzuitų gimnazijoje, o šios gimnazijos moksleivis D. Vainorius apžvelgė moksleivio vertybinės sistemos ir mokytojo moralinio autoriteto ryšį. Kauno arkivyskupijos Katechetikos centro koordinatorė A. Girininkienė kalbėjo apie tikybos pamokų tarpdalykinę integraciją, J. Jablonskio gimnazijos fizikos mokytoja Z. Vobuolienė apžvelgė, kokią reikšmę turi tikslieji mokslai ugdant asmenybę. Šančių vidurinės mokyklos moksleivis M. Jurgutis skaitė pranešimą apie jauno žmogaus aktyvumo plėtojimą per dorinio ugdymo pamokas. Kauno raj. Neveronių vidurinės mokyklos muzikos mokytojas A. Pilipauskas analizavo muzikos ir dorinio ugdymo bendradarbiavimo įtaką ugdytiniams.

Konferencijos dalyviams parodytas miuziklas apie kun. Bosko gyvenimą „Neįtikėtina“ (režisierė L. Ramanauskienė). Konferencija baigėsi aptarimu ir agape seserų saleziečių vienuolyne.

-jp-

Parapinės katechezės seminaras

Spalio 9 d. Prienų Kristaus Apreiškimo parapijoje parapinės katechezės seminarą „Šventoji Dvasia ir Bažnyčia“ vedė Vilniaus arkivyskupijos Katechetikos centro vadovė ir kateche-

kymas“. Muzikos akademijos studentai, kaip ir kasmet, galės pasirinkti „Krikščioniškojo dvasingumo ir muzikos“ kursus, o Dailės akademijoje bus dėstoma „Krikščioniškasis dvasingumas ir dailės raida“.

Akademinės sielovados centras įkurtas 2001 m. tam, kad studentai turėtų galimybę akademiškai studijuoti katalikų tikėjimo raišką šiuolaikiniame pasaulyje. Be paskaitų, aukštosiose mokyklose ir kai kuriose kolegijose per adventą ir gavėnią rengiami Susitaikymo vakarai. Centro darbuotojai ir savanoriai talkininkai taip pat leidžia vadovėlius, organizuoja studentų, dėstytojų rekolekcijas ir vasaros stovyklas. Taip tarp studentų, dėstytojų ir aukštųjų mokyklų darbuotojų bandoma kurti socialinio bendradarbiavimo aplinką ir ugdyti akademinės bendruomenės dvasią. Tam yra įsteigtos dvi sielovados centro stotelės, kuriose aukštosiose mokyklose dirbantys ir besimokantys žmonės gali gauti krikščionišką psichologinę konsultaciją, lankyti būrelius ir į įvairius dienos užsiėmimus atvesti savo vaikus. Vilniaus universiteto sielovados stotelė ir Vaikų dienos centras įsteigtas studentų ir bendrabučių mikrorajone, Saulėtekyje. Stotelės veiklą koordinuoja vadovė Jolanta Jasevičienė. Jai talkina 20 metų akademinės sielovados darbuotoja JAV dirbęs br. Juozapas Glebas CFX (Šv. Pranciškaus Ksavero brolija). Kita stotelė įsteigta Vilniaus pedagoginiame universitete. Jai vadovauja ir pastoracines programas kuruoja Giedrė Butkienė ir Jūratė Laurinavičiūtė. Kiekvieną sekmadienį Vilniaus šv. Jonų bažnyčioje 13 val. aukojamos šv. Mišios studentams. Jų metu gieda „Gospel“ choras. Po šv. Mišių vyksta studentų susirinkimai.

-sbuž-

Renginiai Panevėžio vyskupijoje

K. Paltaroko mokykla minėjo šv. Pranciškų

Spalio 8 d. K. Paltaroko vidurinė mokykla minėjo šv. Pranciškų. Minėjime dalyvavo Šiaulių „Sandoros“ pagrindinės mokyklos bei Telšių V. Borisevičiaus katalikiškosios gimnazijos atstovai. Šv. Mišias ta proga aukėjo Panevėžio vysk. Jonas Kauneckas ir kun. Gediminas Jankūnas. Sakęs pamokslą Panevėžio ganytojas drąsino jaunuosius mokyklų entuziastus ir ragino juos nenuleisti rankų, nes dažnai tik vaikai ir jaunimas gali keisti ir atnaujinti šį sergantį ir kartais liūdną pasaulį. Šventės organizatoriai pasidžiaugė, kad tarp trijų katalikiškųjų Telšių, Šiaulių ir Panevėžio mokyklų rengiama bendradarbiavimo sutartis, kuri leis paprasčiau organizuoti bendrus renginius, konferencijas, dalytis patirtimi, atstovauti katalikiškiems mokykloms visuomenėje bei valstybinėse įstaigose.

Suoste tikintieji įsirengė koplyčią

Spalio 9 d. Panevėžio vysk. J. Kauneckas lankėsi Suosto parapijoje. Šios parapijos tikintieji, vadovaujami Biržų dekanı Daliaus Tubio, vietoj sudegusios bažnyčios nenaudojamose patalpose įsirengė koplyčią. Vyskupas pasidžiaugė tikinčiųjų susitelkimu ir ryžtingumu ir palaimino šiuos naujus maldos namus.

Panevėžį aplankė svečias iš Vokietijos

Spalio pradžioje Lietuvoje svečiavosi prel. Wilhelmas Heiningeris iš Mainzo vyskupijos. Jo pagrindinis kelionės tikslas – aplankyti Telšių kunigų seminariją ir perduoti jos apšildymui įrengti skirtas aukas. Pernai šis prelatas skyrė 20 tūkst. eurų Panevėžio sielovados centro įrengimui. Ta proga jis aplankė Panevėžio vyskupą Joną Kaunecką. Jie drauge apžiūrėjo Sielovados centrą, kitas vyskupijos tarnybas. Svečias, matydamas skoningai ir sumaniai įrengtas patalpas, pasidžiaugė, kad pinigai išleisti ne veltui. Vyskupas supažindino jį su vyskupijoje vykdomomis programomis ir projektais. Prelatas taip pat aplankė įvairias Lietuvai ir Bažnyčiai atmintinas vietas.

Ateitininkų kuopų globėjų seminaras

Spalio 2 d. Panevėžio vyskupijos sielovados centre vyko ateitininkų kuopų globėjų seminaras. Šv. Mišias ta proga aukėjo ir pamokslą pasakė Panevėžio vysk. Jonas Kauneckas. Anksčiau panašus globėjų seminaras vyko Marijampolėje. Šiuos globėjų kursus organizuoja Laima Šalčiuvienė, Ateitininkų federacijos vicepirmininkė. Į kursus susirinko valdybos nariai, globėjai iš Šiaulių, Vilniaus, Kauno ir daugiausia iš Panevėžio. Pirmojoje sesijoje pranešimą „Ko Bažnyčia tikisi iš pasauliečių šiandien“ skaitė Lietuvos Vyskupų Konferencijos sekretorius mons. Gintaras Grušas. Antrojoje sesijoje apie krikščioniškąsias vertybės ir vaiko moralinę brandą kalbėjo Teisės universiteto doc. Andrius Sprindžiūnas. Trečiojoje sesijoje buvo pristatyta medžiaga, kurią parengė patys kuopų globėjai. Po to dalyviai gyvai diskutavo apie ateitininkų judėjimo galimybes.

Tetervinuose pašventintas paminklas partizanams

Spalio 3 d. Tetervinuose, už penkių kilometrų nuo Skrebotišio, Pasvalio dekanas Algis Neverauskas pašventino paminklą, skirtą trimis už tėvynės laisvę žuvusiems partizanams: Kaziui Pažemeckui, Antanui Audzijoniui ir Juozui Paplauskui. Ta proga pilnutėlėje Skrebotišio bažnyčioje, kuri caro laikais buvo paversta grūdų sandėliu, vyko iškilmės. Joms vadovavo Pasvalio dekanas Algis Neverauskas. Per pamokslą jis nusistebėjo maldininkų gausa. Mišiose giedojo ir po paminklo pašventinimo ceremonijos koncertavo Pasvalio tremtinių choras.

Sakralinės vargonų ir vokalinės muzikos valanda

Spalio 10 d. Panevėžio Švč. Trejybės bažnyčioje surengta sakralinės vargonų ir vokalinės muzikos valanda. Vargonais grojo vargonininkas Leopoldas Digrys, tenoro partijas atliko Virgilijus Noreika.

Kryžiaus Išaukštinimo atlaidai

Rugsėjo 19 d. Krinčine Kryžiaus Išaukštinimo atlaiduose dalyvavo ir iškilmėms vadovavo kun. Gintaras Vincentas Tamošauskas OFM Cap. Po iškilmių bažnyčioje nusidriekė iškilinga eiseną į šalia Krinčino esančias kapines. Čia buvo iš naujo pašventintas restauruotas kryžius, pastatytas ant 1885 metais mirusio kunigo knygnešio Pranciškaus Mizgario kapo. Ceremonijoje dalyvavo ir žodį tarė Pasvalio miesto valdžios atstovai. Šį suskilusį ir nugriuvusį kryžių su lietuvišku užrašu pastebėjo Pasvalio savivaldybės tarnautoja, Rajono kultūros komisijos pirmininkė Genovaitė Jusaitienė, tvarkydama šiose jau nebeveikiančiose, apleistose kapinėse savo giminaičių kapus.

-kad-

„Artuma“ minėjo 15-uosius savo gyvavimo metus

Mėnesinis žurnalas krikščioniškai šeimai „Artuma“ minėjo penkioliktuosius savo gyvavimo metus. Ta proga spalio 14 d. Šv. Pranciškaus Ksavero (Jėzuitų) bažnyčioje Kaune buvo aukojamos padėkos Mišios, giedojo sakralinės muzikos mokyklos choras „Pastoralė“ (vad. N. Jautakienė). Liturgijos šventimui vadovavo kun. Robertas Grigas, Lietuvos *Caritas* direktorius.

Homilijos metu kun. R. Grigas pasidžiaugė, jog gerokai disonuojantis su dabartinės žiniasklaidos grimasomis žurnalas „Artuma“ vis dėlto turi savo skaitytojų ratą, kurį kunigas palygino su evangeline „mažąja kaimene“. Sykiu jis drąsino tiek žurnalo leidėjus, tiek ir skaitytojus „nesigėdyti ir nebijoti būti ta „mažąja kaimene“, nes būtent jai Jėzus pažadėjo visokeriopą

zės programos „Ateikite visi“ autorė Giedrė Rugevičiūtė ir ses. Aurelija Petrauskaitė.

Seminaro dalyviai – katechetai, tikybos mokytojai ir aktyvesnieji Bažnyčios bendradarbiai, įsitraukę į programą „Ateikite visi“ ar ją tik pradedantys. Neatsitiktinai šiais metais pasirinkta tema „Šventosios Dvasios slėpinio atskleidimas vaikams“. Darbo su šia programa patirtis rodo, kad atskleisti Dvasios slėpinį vaikams tampa vis sudėtingiau. Todėl katechetai turi ieškoti vis naujų būdų, kaip prakalbinti ir atverti vaikų širdis gilesniam Dievo ieškojimui.

Seminare buvo nagrinėtos dvi pagrindinės temos – tai Šventosios Dvasios veikimas ir Šventosios Dvasios atskleidimas vaikams. Praktinėje seminaro dalyje mėginta pažvelgti į pirmųjų amžių krikščionių ir šių dienų bendruomenes. Ieškota panašumų ir skirtumų tarp ano meto ir šių dienų krikščionių.

Viso seminaro centras buvo Eucharistijos šventimas. Gyvas, tikras ir atviras bendravimas suvienijo dalyvius ir skatino ieškoti naujų būdų, kaip bendrauti su vaikais, padėti jiems pasirengti Susitaikinimo ir Eucharistijos sakramentams.

-Im-

Knygos pristatymo vakaras Maironio muziejuje

Spalio 15 dieną Maironio lietuvių literatūros muziejuje Kaune buvo pristatyta pirmoji kun. Skaidriaus Kandratavičiaus poezijos knyga „Metareligija“, kurią išleido „Nemuno“ leidykla, iliustravo dailininkas E. Saladžius. Vakara vedė muziejaus direktorė A. Ruseckaitė.

Pasak knygos pristatyme dalyvavo literatūrologo Ramučio Karmalavičiaus, tai vienas sėkmingiausių pastarojo meto poezijos debiutų. Knygą galima įvardyti kaip poezijos rinktinę, į kurią sudėti geriausi per 15 metų kun. S. Kandratavičiaus parašyti eilėraščiai. Šios knygos techninio ir meninio redaktoriaus V. Oškinio nuomone, knygos turinys atspindi autoriaus vidinio pasaulio didybę, intelektualumą ir verčia susimąstyti apie vertybes bei gyvenimo paslaptį.

Vakaro metu mintimis apie kun. S. Kandratavičiaus poeziją dalijosi poetas Edmundas Janušaitis, poeziją skaitė aktorius Egidijus Stancikas,

pianinu skambino pianistas Tomas Kukta ir jo mokinės leva ir Miglė Raki-taitės. Kunigas Skaidrius Kandrata-vičius skaitė savo poeziją ir padėko-jo į vakarą gausiai susirinkusiems jo poezijos gerbėjams bei pagrindi-niams rėmėjams už dvasinę ir finan-sinę paramą leidžiant šią knygą.

-jp-

Keliais žodžiais

Aleksotas. Šiais metais Kauno miesto Julijanavos vidurinė mokykla minėjo 55-metį. Ta proga spalio 4–8 d. mo-kykloje vyko jubiliejiniai renginiai. Spa-lio 4 d. tikybos mokytojos D. Bruzgie-nės iniciatyva mokyklos aktų salėje už visą mokyklos bendruomenę šv. Mi-šias aukojo Aleksoto parapijos klebo-nas K. Bekasovas ir buvęs šios mo-kyklos mokynys kan. R. Bruzga. Jiems talkino Vilkaviškio pal. J. Matulaičio se-minarijos klierikai. Homiliją sakęs kan. R. Bruzga nepašyktėjo gerų žodžių prisimindamas mokyklą ir jos mokyto-jus. Po Mišių susirinkusiuosius gies-me pasveikino seminaristai.

Jonava. Spalio 3 d. dekanas kleb. Si-gitas Bitkauskas sumos šv. Mišias au-kojo už parapijos mokytojus ir dėstyto-jus. Tikybos mokytojos Vitalija Jasionie-nė ir Vilma Žiemienė skaitė skaitinius ir bendruomeninę maldą. Dekanas nuo-širdžiai pasveikino mokytojus Mokyto-jo dienos proga, prisiminė savo mokyk-los metus ir pačią pirmąją mokytoją. Po Mišių mokytojai su klebonu Sigitu Bit-kausku ir Kauno arkivyskupijos Kate-chetikos centro koordinatore, kuruojan-čia Jonavos šv. Jokūbo parapiją, ses. Viktorija Maknauskaite aptarė artimiau-sius renginius, visi bendravo agapėje.

● Spalio 10 d. pirmąsias šv. Mišias parapijoje aukojo neseniai paskirtas vikaras kun. Juozas Čičirka. Vikaras nuoširdžiai dėkojo parapijiečiams už šiltą sutikimą. -fl-

Klaipėda. Spalio 3 d. Šv. Juozapo Dar-bininko bažnyčioje buvo švenčiamas Padėkos sekmadienis – dėkota už ru-dens gėrybes, užaugintą derlių. Su-rengtas religinės muzikos koncertas. Po sumos šv. Mišių parapijiečiai bendravo prie vaišių stalo. Meninę programą atli-ko P. Mašiotio mokyklos moksleiviai.

● Spalio 10 d. Šv. Juozapo Darbinin-ko parapijoje pradėta paskutinė – penktoji „Atgaivink“ pakopa. Šioje programoje dalyvauja 19 dalijimosi tikėjimu grupelių. -dm-

daugiškojo Tėvo palaimą“. Jėzuitų namų salėje po to vykusioje agapėje arki-vyskupas Sigitas Tamkevičius prisiminė ir jau kelis pas Viešpatį iškeliavu-sius leidinio bendradarbius bei padėkojo visiems – ir dabartiniams, ir buvu-siems darbuotojams – už jų atsidavimą bei idealizmo kupiną darbą, be ku-rio, pasak ganytojo, žurnalas tikrai nebūtų išgyvenęs tų katalikiškajai spau-dai sunkių laikų. Lietuvos žurnalistų draugijos vadovai ta proga dabartinę mėnraščio vyriausiąją redaktorę Vandą Ibiąnską apdovanojo Garbės raštu.

1989 metų spalį – Nepriklausomybės atgavimo aušroje – tik įsikūrusio pirmo katalikiško sambūrio „Caritas“ bei jo vadovės sesers Albinos Pa-jarskaitės iniciatyva pradėtas leisti žurnalas „Caritas“. 1997 metais pa-keitęs pavadinimą, apipavidalinimą bei pasirinkęs savo adresatu krikš-čioniškąją šeimą, jis tapo „Artuma“. Jau dešimtmetį mėnraščiu vadovau-jančios Vandos Ibiąnskos teigimu, žurnalas unikalus tuo, kad net ir šiais visuotinės „komercializacijos“ laikais jame nėra nei reklamos, nei užsa-komųjų straipsnių, nei smurto, nei keiksmažodžių, be ko, regis, jau retas leidinys Lietuvoje begali išgyventi.

Pasak V. Ibiąnskos, „Artumai“ dar būdinga ir tai, jog žurnalas turi labai platų nuolatinių skaitytojų būrį: nuo studentijos bei jaunų šeimų iki pen-sininkų bei atokių provincijos miestelių gyventojų, nuo verslininkų iki nuteistųjų, nelinksmas dienas bei naktis leidžiančių įkalinimo įstaigose... „Būtent dėl to, – sakė „Artumos“ vyr. redaktorė, – idant žurnalas būtų įperkamas skaitytojui, jis tekainuoja juokingus šiais laikais du litus, ir nors kiekvienais metais, regis, jau mums paskutiniai, tačiau gerojo Dievo Ap-vaizda gelbėja žurnalo gyvybę gerųjų žmonių, dažnai dvasininkų, o kar-tais tiesiog nežinomais norinčių likti verslininkų, dėka“.

Žurnale yra rubrikos apie tikėjimą, Šv. Raštą, šeimos gyvenimo džiaugs-mus bei rūpesčius, vaikų auklėjimą, gražų elgesį ir buitines klausimus, svei-katos bei humoro skyreliai, čia skelbiami ir šviečiamieji religijotyros, isto-rijos bei menotyros straipsniai. Kiekviename numeryje taip pat esti ir pa-trauklus žinomo rašytojo apsakymas.

-dch-

Mirė kun. Aleksas Končius (1941–2004)

Spalio 10 d. Vilniaus Santariškių ligoninėje po sunkios ligos mirė buvęs ilgametis Vilniaus Kristaus Karaliaus parapijos Pavilnyje klebonas kun. Aleksas Končius.

Aleksas Končius gimė 1941 m. balandžio 7 d. Mažeikių rajono Mažeikių parapijos Kalnėnų kaime, geležinkelininkų šeimoje. 1958 m. baigęs Mažeikių vidurinę mokyklą penkerius metus dirbo Mažeikių geležinkelio stotyje darbi-ninku. 1963 m. įstojo į Kauno kunigų seminariją ir 1968 m. ją baigė. Kunigu jį išventino vyskupas Juozas Matulaitis-Labukas. Po šventimų buvo paskirtas Vilniaus šv. Arkangelo Rapolo parapijos vikaru. 1970 m. pradžioje – Vilniaus šv. Teresės parapijos vikaru, o 1975 m. gegužės mėn. – Pavilnio parapijos administratoriumi. Dėl diabeto susilpnėjęs sveikatai 2002 m. liepos mėn. bu-vo atleistas iš administratoriaus pareigų ir tapo emeritu. Beveik iki paskuti-nių dienų aukodamas šv. Mišias ir klausydamas išpažinčių stengėsi padėti Lazdynų šv. Jono Bosko bažnyčioje, netoli kurios kaip emeritas apsigyveno.

Kun. Aleksas Končius spalio 11 d. buvo pašarvotas Pavilnio bažnyčioje. Spalio 12 d. laidotuvių Mišias koncelebravo vysk. Juozas Tunaitis ir per trisdešimt kunigų. Vietoje pamokslo buvo perskaitytas kunigo Alekso pa-liktas atsisveikinimo žodis.

-Vn-

TRYS PABAIGOS

33 eilinis sekmadienis (C)

Mal 3, 19–20; 2 Tes 3, 7–12; Lk 21, 5–19

Luko evangelijos 21 skyrius prasideda pasakojimu apie Jeruzalės šventyklą. Mokiniai atkreipė Jėzaus dėmesį į Jeruzalės šventyklos didybę ir grožį, o Jėzus liūdnamai į ją žvelgdamas ištarė: „Ateis dienos, kai iš to, ką matote, neliks akmenų ant akmenų, viskas bus išgriauta“. Mokiniai savo ruožtu paklausė: „Mokytojau, kada tai įvyks? Ir koks bus ženklas, kada tai prasidės?“ Į šį mokinių klausimą Jėzus atsakė: „Žiūrėkite, kad nebūtumėte suklaidinti, nes daugelis ateis, prisidengę mano vardu, ir sakys: 'Tai aš! Atėjo metas!' Jūs neikite paskui juos!“

Ar išsipildė Jėzaus pranašystė apie šventyklos sugriovimą? Ką apie tai sako istorija? Praėjus keturiasdešimčiai metų po Jėzaus mirties, žydai, varginami Romos vietininkų, klaidinami apsišaukėlių mesijų, sukilo prieš galingą romėnų valdžią. Imperatorius Vespasianas malšinti sukilimo pasiuntė savo sūnų Titą. Galinga kariuomenė priartėjo prie Jeruzalės ir apsupo miestą iš visų pusių, kad niekas iš miesto nepabėgtų. Tik nedaugelis krikščionių, prisiminę Kristaus patarimus, suskubo iš miesto pasitraukti ir išsigelbėti.

Žydų tarpusavio nesutarimai, mieste kilęs badas ir įvairios ligos greitai palaužė žydų pasipriešinimą, ir romėnų kariuomenė nesunkiai įsiveržė į miestą. Prasidėjo baisios žudynės. Nuo bado, ligų ir kardų žuvo apie milijonas žmonių, nes buvo švenčių metas ir daugybė žydų susirinko į Jeruzalę švęsti savosios Paschos. Likę gyvi pateko į nelaisvę. Gražioji Saliamono šventykla – žydų pasididžiavimas buvo ligi pamatų sugriauta; iš jos neliko „akmenų ant akmenų“.

Po to žydai, suklaidinti apsišaukėlio „mesijo“ Bar Kochbos, dar kartą sukilo prieš galingąją Romą ir buvo galutinai palaužti. Jeruzalė sulyginta su žeme. Ištremtiems iš miesto žydams buvo uždrausta čia lankytis, išskyrus vieną kartą per metus, kad prie Jeruzalės griuvėsių apraudotų savo sugriautą miestą ir šventyklą.

Paskelbęs Jeruzalės sunaikinimą, Jėzus atveria platesnę ateities panoramą: „Tauta sukils prieš tautą, karalystė prieš karalystę. Bus žemės drebėjimų, ligų ir badmečių“. Šioje ateities vizijoje Kristus mato, kokie sunkumai laukia jo mokinių. „Dėl mano vardo tąsys jus po sinagogas ir kalėjimus, vedžios pas karalius ir valdytojus <...> jus išdavinės tėvai, broliai, giminės ir draugai <...>. Visi jūsų neapkęs dėl mano vardo“.

Kai evangelistas Lukas rašė šiuos žodžius, jau buvo prasidėjęs krikščionių persekiojimas, tad Luko evangelijoje krikščionių suspaudimai atsispindi labiau negu kitose, anksčiau rašytose evangelijose. Sunkumai neturi krikščionių nuliūdinti. Kristus garantuoja savo pagalbą: „Įsidėkite sau į širdis iš anksto negalvoti, kaip ginsitės; aš jums duosiu tokios iškalbos ir išminties, kad negalės nei atsispirti, nei prieštarauti nė vienas jūsų priešininkas <...>. Nė plaukas nuo jūsų galvos nenukris. Savo išterme jūs išlaikysite savo gyvybę“.

Po šių padaršinimų Kristus primena, kad žmonių istorijos pabaigoje bus dar antrasis jo atėjimas. Po kosminių žemės sukrėtimų žmonės išvys „Žmogaus Sūnų, ateinantį debesyje su didžia galybe ir garbe“ (*Lk 21, 25–27*). Savo pranašiškus žodžius Kristus užbaigia iškilmingai, tarsi prisiekdamas: „Dangus ir žemė praeis, o mano žodžiai nepraeis“. Tačiau tų įvykių laiko Kristus nenurodo. Tai vieno Dievo paslaptis: „Tos dienos ir valandos niekas nežino, nei dangaus angelai, nei Sūnus, o tik vienas Tėvas“ (*Mt 24, 36*).

Pirmoji pranašystė jau išsipildė. Antrosios dar laukiame. Galimas daiktas, kad nesulauksime, nors, nepaisant žmonių techninių laimėjimų, mus vis labiau apima nerimas dėl gresiančių apokaliptinių pavojų.

Tačiau jau šiandien mums labai gerai žinomas vienas dalykas: kiekvienas mūsų tikrai sulauksime savo gyvenimo pabaigos. Tai bus mūsų pasaulio pabaiga: mūsų akims užges ir saulė, ir mėnulis, ir žvaigždės nebeduos šviesos. Ar nereiktų jau šiandien pagalvoti apie tą valandą? Kristus prie savo pranašavimų pridėjo šiuos žodžius: „Žiūrėkite, budėkite, nes nežinote, kada ateis tas laikas! Bus kaip su žmogumi, kuris iškeliavo svetur, paliko namus ir davė tarnams įgaliojimus, kiekvienam paskyręs darbą <...>. Taigi budėkite, nes nežinote, kada grįš šeimininkas: ar vakare, ar vidurnaktyje, ar gaidgystėje, ar rytmetį, kad netikėtai sugrįžęs, nerastų jūsų miegančių. Ką sakau jums, sakau ir visiems: budėkite!“ (*Mk 13, 33*).

Prisiminkime prieš trejus metus rugsėjo 11 dieną sukrėtusią Amerikos tragediją. Kaip ramiai jautėsi žmonės didinguose Niujorko dangoraižiuose. Vieni ramiai dirbo, kiti skaičiavo savo milijonus, dar kiti vaišinosi jaukiuose restoranuose ar kavinėse. Ar galima buvo kur nors kitur jaustis taip saugiai, kaip tose betono ir plieno tvirtovėse? Ir štai per akimirką iš tų pasaulio architektūros stebuklų teliko didžiulė griuvėsių krūva, trims tūkstančiams žmonių tapusi baisiu kapinynu. „Taigi budėkite, nes nežinote, kada grįš šeimininkas“.

KRISTAUS KARALIAUS ŠVENTEI

Kristus Visatos Valdovas

2 Sam 5, 1–3; Kol 1, 12–20; Lk 23, 35–43

1925 m. gruodžio 11 dieną popiežius Pijus XI visoje Bažnyčioje įvedė Kristaus Karaliaus šventę. Bet ar nepavėluota? Karaliai jau nyksta. Europos karalius galime skaičiuoti ant rankos pirštų. Ir vis dėlto. Šiuo metu, kai esame nusivylę žemiškaisiais valdovais, mūsų sąmonėje vėl iškyla Kristaus Karaliaus vizija. Žvelkime į rytus, žvelkime į vakarus, klauskime, kur valdovai, kurie rūpinasi žmonių gerove, taika ramybe?!

Istorija mums rodo tironus, prispaudėjus, garbėtroškas, psichopatus, klaista ir apgaulėmis užėmusius sostus. Šiame niūriame istorijos fone atsiskleidžia šviesus mūsų Karaliaus paveikslas. Jis yra mūsų Karalius pirmiausia ir dėl to, kad esame jo sukurto pasaulio dalelė. Pasak šv. Jono, „Visa per jį atsirado, ir be jo neatsirado nieko, kas tik yra atsiradę“ (Jn 1, 3). Ne tikai visa visata yra jo, bet ir tu, kaip jos dalelė, priklausai jam. Jeigu ne jo amžina meilė tau, tavęs pasaulyje nebūtų. Tu niekada nebūtum išniręs iš nebūties ir nepažintum nei šio žemiškojo gyvenimo, nei ano – amžinojo.

Jis yra tavo Karalius, nes išvadavo tave iš Tamsos kunigaikščio vergijos. Šv. Petras mums švelniai primena: „Jūs juk žinote, kad esate atpirkti <...> ne nykstančiais turtais, sidabru ar auksu, bet brangiausiu krauju Kristaus, to avinėlio be kliaudos ir dėmės“ (1 Pt 1, 18–19).

O ką mano apie save pats Kristus? Mums gerai žinomas Piloto klausimas, kai žydai atvedė Kristų į Piloto teismą. Pilotas Jėzų klausė: „Ar tu esi žydų karalius?“ Kristus atsakė: „Taip yra, kaip sakai: aš esu karalius. Aš tam esu gimęs ir atėjęs į pasaulį, kad liudyčiau tiesą. Kas tik brangina tiesą, klauso mano balso“ (plg. Jn 18, 33–37).

Skirdamasis su apaštalais Kristus priminė savo absoliučią valdžią visai visatai: „Man duota visa valdžia danguje ir žemėje“. Kuris žemės valdovas galėtų ištarti šiuos žodžius? Žemėje daug valdovų ir karalių, bet nė vienas neturi jokios valdžios danguje. Pasaulyje keičiasi karalystės, valstybės ir santvarkos. Kur šiandien galingoji Romos imperija? Tik istorijos puslapiuose, architektūros griuvėsiuose. Kuriasi naujos valstybės, naujos tautos vairoja istorijos vežimą. Tačiau ta pati istorija moko, kad šių naujų galybių dienos suskaičytos. Paslaptingoji ranka ir toliau rašo lemtingus žodžius, kaip kadaise Babilonijos karaliui: suskaičiuota, pasverta, padalyta! Istorija noriai kalba apie tuos karalius, kurių gyvenimas nužymėtas didelėmis pergalėmis. Šiandien Evangelija mums primena mūsų Karaliaus pergalę, kur lemiamą pralaimėjimą patyrė blogis, susidūręs su dieviškąja meile.

Dar niekada neapykanta taip įžūliai nekėlė rankos prieš meilę. Įsigilinkime į tai, ką girdėjome Evangelijoje. Ką tik Kristus ištare: „Tėve, atleisk jiems, nes jie nežino, ką darą“ (Lk 23, 34). Kaip mums reikia šių žodžių. Juos ištare dieviškos lūpos. Bet žmogaus atsakymas į tą meilės kalbą – tik įžūlus pasityčiojimas: „Kitus išgelbėjo – tegul pats išsigelbi, jei jis – Dievo išrinktasis Mesijas!“ Iš jo tyčiojosi ir kareiviai: „Jei tu žydų karalius – gelbėkis pats!“ Atrodo, kad niekšybė pasiekė viršūnę: karalius nuplaktas, vainikuotas erškėčiais, apspjaudytas, išjuoktas. Net drauge kryžiuojamas latras išlieja pyktį ant šio nekaltojo. Kokių dar reikia veikslių ar žodžių priversti šį karalių parodyti savo galią? Bet atrodo, kad pykčio proveržis baigiasi, blogis tarsi netenka savo galios. Pasirodo pirmieji blogio pralaimėjimo ženklai: vienas iš latrų maldauja: „Jėzau, prisimink mane, kai ateisi į savo karalystę“. Ima pildytis, ką Jėzus buvo žadėjęs žydams: „Kai būsiu pakeltas nuo žemės, visus patrauksiu prie savęs“ (Jn 12, 32). Antrasis dieviškai meilei nusilenkia šimtininkas, kuris pagaliau išsilaisvinęs iš susikaupusio pykčio ištaria: „Iš tiesų šitas žmogus buvo teisus“. Štai pirmosios mūsų Karaliaus pergalės. Nuo kryžiaus sosto Kristus pradeda savo didįjį meilės žygį, laimėdamas žmonių protus ir širdis.

Šiandien Evangelija rodo didžiąją mūsų Karaliaus pergalę, kur neapykanta, susidūrusi su dieviškos širdies meile, patyrė lemiamą smūgį. Amžino atminimo kunigas Česlovas Kavaliauskas savo viešuose pamąstymuose dažnai primindavo žmonių baisius nusikaltimus. Bet vis dėlto žvelgdamas į Kristų jis optimistiškai piešė žmonijos likimą. Jis mėgo cituoti Apreiškimo knygoje pavaizduotą Kristų kaip nugalėtoją. Tas Karalius „apsisiautęs krauju permirkusiu drabužiu, ir jo vardas – Dievo Žodis. Iš raitelio burnos ėjo dviašmenis kalavijas, kuriuo jis ištiks tautas <...>. Ant jo drabužio ir strėnų užrašytas vardas: ‘Karalių Karalius ir Viešpačių Viešpats’“ (Apr 19, 13–16).

Jo meilės žygis tęsiasi. Jo įkvėpti šimtai misionierių ir meilės apaštalu, pasklidę visoje žemėje, stengiasi įtvirtinti Kristaus Karaliaus meilės pergalę, kol galiausiai jis saviesiems ištars: „Ateikite mano Tėvo palaimintieji, pavelkėkite nuo pasaulio sukūrimo jums paruoštą karalystę!“ (Mt 25, 34).

Dievo kulto ir sakramentų kongregacija

Liaudiškojo pamaldumo ir liturgijos vadovas

(Žr. „Bažnyčios žinios“ 2003 Nr. 11–15; 20)

II DALIS

LIAUDIŠKOJO PAMALDUMO DERINIMO SU LITURGIJA GAIRĖS

<...>

IV skyrius

LITURGINIAI METAI IR LIAUDIŠKASIS PAMALDUMAS

<...>

Adventas

96. Adventas yra laukimo, atsivertimo ir vilties laikas: – tai pirmojo nuolankaus Viešpaties atėjimo išikūnijus mūsų mirtingame kūne atminimas; tai taip pat Kristaus, istorijos Viešpaties ir visatos Teisėjo galutinio ir šlovingo atėjimo laukimas;

– atsivertimas, kuris šiuo laikotarpiu dažnai minimas liturgijoje cituojant pranašus, ypač Joną Krikštytoją: „Atsiverskite, nes prisiartino dangaus karalystė“ (Mt 3, 2); – džiaugsminga viltis, kad Kristus įvykdytas išganymas (plg. Rom 8, 24–25) ir jau esantys pasaulyje malonės vaisiai subręs ir pasieks pilnatvę, ir mums bus dovanota tai, kas pažadėta tikėjimu: „Mes žinome, kad kai pasirodys, būsime panašūs į jį, nes matysime jį tokį, koks jis yra“ (1 Jn 3, 2).

97. Liaudiškojo pamaldumo formomis noriai išgyvenamas liturginis advento laikotarpis, ypač jei juo atmenamas pasirėngimas Viešpaties atėjimui. Krikščioniškosios liaudies sąmonėje yra giliai išsaknijęs ilgas laukimo laikas prieš gimstant mūsų Išganytojui. Tikintieji žino, kad Viešpats per pranašus palaikė Izraelio viltį laukiant ateisiančio Mesijo.

Liaudiškajame pamaldume nelieka nežinomas šis ypatingas įvykis, kai šlovingasis Dievas išikūnija nuolankios ir beturtės Mergelės Marijos iščiose. Tikintieji ypač jautriai suvokia sunkumus, su kuriais Mergelė Marija susidūrė savo nėštumo laikotarpiu, juos taip pat giliai jaudina faktas, kad artėjant gimdymo metui Marijai ir Juozapui nebuvo vietos užėjoje (plg. Lk 2, 7).

Per šimtmečius atsirado įvairių su adventu susijusių liaudiškojo pamaldumo apraiškų. Jos palaikė žmonių tikėjimą ir iš kartos į kartą išlaikė daugelį vertingų liturginio advento laikotarpio aspektų.

Advento vainikas

98. Keturių žvakių išdėstymas ant žalių šakelių vainiko tapo advento simboliu daugelio krikščionių namuose, ypač vokiškuose kraštuose ir Šiaurės Amerikoje.

Advento vainikas su laipsniškai, sekmadienis po sekmadienio, iki Kalėdų iškilmių uždegamomis keturio-

mis žvakėmis yra išganymo istorijos iki Kristaus gimimo įvairių etapų atminimas ir pranašiškos šviesos, ilgainiui nušviečiančios ilgą naktį prieš patekant teismo saulei (plg. Mal 3, 20; Lk 1, 78), simbolis.

Advento procesijos

99. Daugelyje regionų advento metu rengiamos įvairios procesijos, vaizduojančios netrukus įvyksiantį Viešpaties gimimą (kai kuriose italų procesijose tai vadinama *chiara stella*) arba Juozapo ir Marijos kelionę į Betliejų, ieškant vietos, kur galėtų gimti Jėzus (ispaniškai kalbančių amerikiečių ar Lotynų Amerikos tradicijoje tai vadinama *posadas*).

„Žiemos laikas“

100. Šiaurės pusrutulyje adventas švenčiamas žiemos metu. Tai reiškia išengimą į naują metų laiką, taip pat kai kurios žmogiškosios veiklos laikiną sustabdymą. Liaudiškasis pamaldumas yra ypač jautrus gyvybiniam gamtos ciklui. Švenčiant „Žiemos laiką“ grūdas guli žemėje laukdamas saulės, kuri nuo Žiemos saulėgrįžos ima kilti ir savo šviesa bei šiluma leidžia grūdai sudygti.

Tuose regionuose, kur liaudiškajame pamaldume pradėti švęsti metų laikai, tokias apraiškas dera išlaikyti ir panaudoti kaip laiką melstis Viešpačiui, apmąstyti žmogaus darbo, kuris yra bendradarbiavimas su Dievo kūryba, asmens savirealizacija, tarnavimas bendrajam gėriui ir atpirkimo plano sudabartinimas, prasmę (114).

Švč. Mergelė Marija ir adventas

101. Liturgijoje advento metu dažnai ir ypatingu būdu švenčiamas Mergelės Marijos atminimas (115). Atmenamos Senojo Testamento moterys, išpranašavusios Marijos misiją; aukštinaamas Nazareto Marijos tikėjimas ir nuolankumas, kai ji neatidėliodama ir visiškai atsidavė Dievo išganymo planui; atskleidžiamas jos dalyvavimas iki Išganytojo gimimo vykusiuose maloninguose įvykiuose. Liaudiškajame pamaldume advento metu taip skiriamas ypatingas dėmesys Švenčiausiajai Mergelei – tai akivaizdžiai pastebima daugelyje šio laikotarpio maldingų praktikų, ypač Nekaltojo Prasidėjimo ir Kalėdų novenose.

Tačiau advento, „ypač tinkamo Dievo Motinos kultui laikotarpio“ (116), reikšmės nedera apriboti tik kaip „Marijos mėnesio“.

Rytų Bažnyčių liturginiuose kalendoriuose pasirėngimas švęsti dieviškojo išganyimo (Teofanijos) Apreiškimą (adventą) vienatinio Dievo Sūnaus Kalėdų – Epifanijos slėpiniuose aiškiai paženklintas marijiniu pobūdžiu. Susitelkiama į pasirėngimą Viešpaties atėjimui *Deipara* slėpinyje. Rytų krikščionims visi Marijos slėpiniai yra kristologiniai, nes jie siejami su mūsų išganymo Kristuje slėpiniu. Koptų apeigose šiuo laikotarpiu giedamos Mergelės Marijos šlovinimo giesmės *Theotokia*. Sirų krikščionys šį laiką vadina *Subbara* arba Apreiški-

mu, taip pabrėždami jo marijiškąjį pobūdį. Pagal bizantiškąsias apeigas Kalėdoms rengiamasi švenčiant daugybę Marijos švenčių ir giedant giesmes.

102. Nekaltojo Prasidėjimo šventė yra giliai išsisknijusi dvasiniame tikinčiųjų gyvenime ir turi daug liaudiškojo pamaldumo apraiškų, kurių pagrindinė yra pasirengimo šiai iškilmei novena. Neabejotina, kad tyrosios ir nesuteptosios Marijos Prasidėjimo šventė, iš esmės parengianti netrukus būsimam Jėzaus gimimui, puikiai dera su pagrindinėmis advento temomis. Ši šventė primena ilgą mesijinį Viešpaties gimimo laukimą, Senojo Testamento įvykius ir pranašystes, taikomus advento liturgijoje.

Ten, kur švenčiama parengiamoji novena Nekaltojo Prasidėjimo garbei, reikia pabrėžti pranašiškuosius tekstus, pradedant *Pr* 3, 15, baigiant Gabrieliaus pasveikinimu „malonės pilnajai“ (plg. *Lk* 1, 28) bei Viešpaties gimimo skelbimu (plg. *Lk* 1, 31–33).

Amerikos žemyne, artėjant Kalėdoms, daugeliu liaudiškojo pamaldumo apraiškų švenčiama Gvadelupės Dievo Motinos šventė (gruodžio 12), parengianti tikinčiuosius priimti Viešpatį: Marija, „artimai susivienijusi su Bažnyčios gimimu Amerikoje, tapo spindinti Žvaigždė, nušviečianti Gelbėtojo Kristaus skelbimą šių tautų sūnums“ (117).

Kalėdų novena

103. Pasirengimo Kalėdoms novena pirmiausia siekta perteikti tikintiesiems nelengvai pasiekiamus liturgijos turtus. Ji veiksmingai atliko ir tebegali atlikti šį vaidmenį. Tuo pat metu dabarties sąlygomis padidėjus tikinčiųjų galimybėms dalyvauti liturgijoje, pageidautina, kad gruodžio 17–23 d. Vakarinė būtų iškilmingesnė, taikant „didžiąsias antifonas“ ir kviečiant tikinčiuosius dalyvauti šventime. Toks šventimas galėtų būti siejamas su kai kuriais liaudiškojo pamaldumo ypač pamėgtais elementais, atliekamais prieš Vakarinę arba po jos. Tai būtų ideali „Kalėdų novena“, visiškai atitinkanti liturgiją ir atsižvelgianti į tikinčiųjų poreikius. Į Vakarinę galima įtraukti kai kurias liturgijoje numatytus elementus (pavyzdžiui, homiliją, smilkymą ir maldavimus).

Prakartėlė

104. Greta Betliejaus prakartėlės atvaizdų, pirmaisiais šimtmečiais buvusių bažnyčiose, nuo XIII a. paplito paprotys namie įrengti mažas prakartėles, sekant šv. Pranciškaus Asyžiečio 1223 Greccio miestelyje įrengtos prakartėlės pavyzdžiu. Įrengiant prakartėles svarbus vaidmuo tenka vaikams; tai sudaro progą prisiliesti prie Kalėdų slėpinio šeimos nariams, susirinkusiems melstis ar skaityti biblinius pasakojimus apie Viešpaties gimimą.

Liaudiškasis pamaldumas ir advento dvasia

105. Liaudiškasis pamaldumas, intuityviai suvokiantis krikščioniškąjį slėpinį, gali veiksmingai prisidėti išsau-

gant daugelį advento vertybių, kurioms dažnai gresia Kalėdų komercializacija ir vartotojiškas paviršutiniškumas. Liaudiškajame pamaldume išlieka suvokimas, kad Viešpaties gimimą įmanoma švęsti tik saikingumo ir paprasto džiaugsmo atmosferoje, taip pat laikantis solidarumo su vargšais ir atstumtaisiais; negana to, Viešpaties gimimo laukimas daro tikinčiuosius jautresnius gyvybės vertei, tai yra pareigai gerbti gyvybę ir saugoti ją nuo prasidėjimo. Galiausiai liaudiškasis pamaldumas leidžia suvokti, jog neįmanoma tinkamai švęsti gimimo To, kuris „išgelbės savo tautą iš nuodėmių“ (*Mt* 1, 21), nesistengiant įveikti nuodėmę savo gyvenime; reikia budriai laukti To, kuris sugrįš laikų pabaigoje.

Kalėdų laikas

106. Kalėdų laikotarpiu Bažnyčia švenčia Viešpaties apsireiškimo slėpinį: jo nusižeminantį gimimą Betliejuje, apie kurį buvo paskelbta piemenims, pirmiesiems Izraelyje pasveikinusiems Išganytoją; Apsireiškimą „iš Rytų šalies atkeliavusiems“ trims išminčiams (plg. *Mt* 2, 1) – pirmiesiems pagonims, Betliejaus kūdikyje atpažinusiems ir pagarbinusiems Mesiją Kristų; teofaniją prie Jordano, kur Tėvas apreiškė, kad Jėzus yra jo „mylimasis Sūnus“ (*Mt* 3, 17), paženklandamas jo mesijinės tarnystės pradžią; stebuklą Kanoje, kur „Jėzus parodė savo šlovę, ir mokiniai įtikėjo jį“ (*Jn* 2, 11).

107. Be šių šventimų, primenančių pirminę Kalėdų prasmę, yra ir kitų, glaudžiai susijusių su Viešpaties apsireiškimo slėpiniu: Sv. Nekaltųjų vaikelių kankinystė (gruodžio 28 d.) – jų kraujas buvo pralietas iš neapykantos Jėzui ir dėl to, kad Erodas atmetė jo viešpatystę; Švč. Jėzaus Vardo minėjimas sausio 12-ąją; Šventosios Šeimos šventė (Kalėdų oktavos sekmadienį), jos metu minima ta šventa šeima, kurioje Jėzus augo „išmintimi, metais ir malone Dievo ir žmonių akyse“ (*Lk* 2, 52). Per sausio 1-ąją švenčiamą iškilnę atmenama dieviškoji mergeliškoji ir išganingoji Švč. Mergelės Marijos motinystė; taip pat, nors nepriklausanti Kalėdų laikotarpiui, Viešpaties paaukojimo šventė (vasario 2-ąją), jos metu švenčiamas Mesijo susitikimas su jo tauta, kuriai atstovauja Simeonas ir Ona, ir minima mesijinė Simeono pranašystė.

108. Liaudiškojo pamaldumo, kuris yra ypač jautrus Kristaus vaikystei, atskleidžiančiai jo meilę mums, apraiškose plačiai atsispindi Viešpaties apsireiškimo slėpinio turtingumas ir sudėtingumas. Liaudiškajame pamaldume intuityviai suvokiama:

– būdingo Kalėdoms „dovanos dvasingumo“ svarba: „Kūdikis mums gimė! Sūnus *duotas* mums!“ (*Iz* 9, 5); dovana, išreiškianti Dievo, kuris „taip pamilo pasaulį, jog *atidavė* savo viengimį Sūnų“ (*Jn* 3, 16), begalinę meilę;

– Kalėdų įvykiu perteikiama solidarumo žinia: solidarumo su nuodėmingu žmogumi, dėl kurio Kristuje Dievas tapo žmogumi „dėl mūsų, žmonių, dėl mūsų išganyto“ (118); solidarumas su vargšais, nes Dievo Sūnus „būdamas turtingas, dėl jūsų tapo vargdieniu, kad jūs taptumėte turtingi per jo neturtą“ (2 *Kor* 8, 9); žmogiškosios gyvybės šventumas ir kiekviename gimime

glūdintis nuostabus įvykis, kadangi gyvenimo Žodis apsigyveno tarp žmonių ir tapo regimas per savo gimimą iš Mergelės Marijos (plg. *1 Jn 1, 2*);

– mesijinis džiaugsmas ir ramybė, kurio giliai trokšta visų laikų žmonės: angelai paskelbia piemenims apie gimusį pasaulio Išganytoją, „Ramybės Kunigaikštį“ (*Iz 9, 5*), ir linki „ramybės Dievo mylimiems žmonėms“ (plg. *Lk 2, 14*);

– paprastumo ir neturto, nuolankumo ir pasitikėjimo Dievu dvasia, gaubianti visą Kūdikėlio Jėzaus gimimą.

Kadangi liaudiškasis pamaldumas intuityviai suvokia Kristaus gimimo slėpiniui būdingas vertybes, jis yra pašauktas saugoti Viešpaties apsidreikimo atminimą, kad su šia iškilme susijusi stipri religinė tradicija nebūtų sekuliarizuota konsumpcionizmo arba įfiltruojant įvairias pagonybės formas.

Kalėdų išvakarės

109. Laikotarpiu tarp pirmosios Kalėdų vakarinės ir Nakties Mišių šventimo Kalėdų giesmių tradicija, taip pat įvairios skirtingų šalių liaudiškojo pamaldumo apraiškos padeda perteikti šiai iškilmei būdingą ramybės ir džiaugsmo žinią. Dera vertinti šias įvairias apraiškas ir prireikus derinti su liturgijos šventimu. Tarp šių apraiškų paminėtina:

– „gyvosios praktėlės“ ir praktėlių įrengimas tikinčiųjų namuose, sudarant progą šeimos maldai. Ši malda gali apimti šv. Luko pasakojimo apie Kristaus gimimą skaitymą, būdingas Kalėdų giesmes, į kurias įterpiami maldavimai ir garbinimas, ypač atliekamas vaikų, kurie tokiam šeimos susitikime tampa pagrindiniais veikėjais; – Kalėdų medelio papuošimo užbaigtuvės. Šis įvykis taip pat suteikia progą šeimos maldai. Atsiribojant nuo istorinių iššakų šiandien Kalėdų medis tapo labai paplitusiu tarp krikščionių reikšmingu simboliu; jis primena Edeno sodo viduryje pasodintą medį (*Pr 2, 9*) ir Kryžiaus Medį, suteikiantį jam kristologinę reikšmę: Kristus yra tikrasis Gyvybės medis, gimęs iš žmogiškojo kamieno, iš Mergelės Marijos, visuomet žaliuojantis ir vaisingas medis. Šiaurės kraštuose Kalėdų medis puošiamas obuoliais ir saldumynais. Taip pat nepamiršamos dovanos. Tarp dovanų, kurios dedamos po medžiu, kažkas turi būti skirta ir vargšams, kadangi jie priklauso kiekvienai krikščioniškai šeimai;

– Kūčių vakariene. Krikščioniškoji šeima, tradiciškai laiminanti stalą ir dėkojanti Viešpačiui už maisto dovaną, šią apeigą dar dėmesingiau ir ypatingiau atlieka per Kūčių vakarienę, suteikiančią progą konkrečiai džiaugtis tvirtais šeimos ryšiais.

110. Kur tik įmanoma, Bažnyčia pageidauja, kad tikintieji pasirengtų švęsti Kalėdų Mišias dalyvaudami Skaitinių liturgijoje (119). Kur tai neįmanoma, gali būti tinkama surengti vigiliją, pasitelkiant giesmes, skaitinius ir liaudiškojo pamaldumo elementus.

111. Kalėdų nakties Mišios yra didžiulės reikšmės liturginis įvykis, turintis stiprų atgarsį liaudiškajame

pamaldume. Išryškintini šie dalykai:

– Mišių pradžioje Viešpaties gimimas pagal Romos martirologe pateiktą formuluotę gali būti atliekamas kaip giesmė;

– tikinčiųjų malda turėtų būti iš tikrųjų visuotinė ir pagal galimybes, jei tai tinkama, įvairiomis kalbomis; nešant atnašas visuomet dera prisiminti vargšus;

– Mišių pabaigoje tikinčiuosius galima pakviesti pabučiuoti kūdikėlio Jėzaus atvaizdą, esantį Bažnyčioje ar kur nors netoliese įrengtoje prakartėlėje.

Šventosios Šeimos šventė

112. Jėzaus, Marijos ir Juozapo šventosios šeimos šventė (Kalėdų oktavos sekmadienį) yra gera progą švęsti krikščioniškai šeimai būdingas apeigas bei maldos momentus. Atmenant Juozapą, Mariją ir Jėzų, drauge su kitomis ištikimomis Įstatymui žydų šeimomis einančius į Jeruzalę švęsti Velykų (plg. *Lk 2, 41–42*), palankiai priimamas sielovadinis pasiūlymas, kad tą dieną Mišiose dalyvaujančių visi šeimos nariai. Ši šventės diena taip pat suteikia progą atnaujinti šeimos narių pasiaukojimą šventosios Nazareto šeimos globai (120); apeigyne numatyta vaikų palaiminimą (121); esant galimybei, sutuoktvių dieną duotų santuokos pažadų atnaujinimą, taip pat sužadėtuvių pasižadėjimą, kuriuo jie formalizuoja savo troškimą įkurti naują krikščionišką šeimą (122). Ne šios šventės metu tikintieji neretai įvairiomis gyvenimo aplinkybėmis kreipiasi į šventąją Nazareto šeimą: priklauso Šventosios Šeimos draugijai, siekdami formuoti savo šeimas šventosios Nazareto šeimos pavyzdžiu (123); daugelis tikinčiųjų dažnai meldamiesi pasiaukoją Šventosios Šeimos globai, prašydami pagalbos mirties valandą (124).

Šventųjų Nekaltųjų vaikelių šventė

113. Nuo šeštojo šimtmečio gruodžio 28 d. Bažnyčia mini vaikelius, nužudytus dėl aklo Erodo įniršio, nukreipto prieš Kristų (plg. *Mt 2, 16–17*). Liturginė tradicija vadina juos „šventaisiais nekaltaisiais“ ir žvelgia į juos kaip į kankinius. Per šimtmečius krikščioniškajame mene, poezijoje ir liaudiškajame pamaldume buvo reiškiamas švelnumas ir simpatija „švelniajai avinėlių kaimenei“ (125). Šie jausmai palydimi pasipiktinimo gaida, nukreipta prieš smurtą: vaikeliai buvo pagriebti iš motinų glėbio ir nužudyti. Mūsų laikais vaikai kenčia dėl nesuskaitomų smurto formų, keliančių pavojų jų gyvybei, orumui ir teisei į ugdymą. Šiandien tinka atsiminti tą didelę daugybę dar negimusių vaikų, nužudytų dėl abortų leidžiančių įstatymų, ir tai yra pasibjaurėtinas nusikaltimas. Atsižvelgiant į šias specifines problemas, liaudiškasis pamaldumas daugelyje vietų įkvėpė maldas, kuriomis iškeliamą pagarba gyvybės šventumui, taip pat paskatino imtis artimo meilės iniciatyvų, tokių kaip parama neščioms motinoms, pagalba įvaikinant ir auklėjant vaikus.

Gruodžio 31-oji

114. Liaudiškasis pamaldumas inicijavo daugelį maldingų praktikų, susijusių su gruodžio 31-ąja. Daugely-

je Vakarų pasaulio kraštų tą dieną švenčiama kalendorinių metų pabaiga. Ši šventė suteikia tikintiesiems progą apmąstyti „laiko slėpinį“ – greitai ir negailestingai tekančią laiką. Tai turėtų sukelti dvejopus jausmus: gailėstį ir liūdesį dėl per metus padarytų nuodėmių ir praleistų malonės progų; taip pat dėkingumą Dievui už jo tais metais suteiktas malones ir palaiminimus.

Šie jausmai davė pradžią dviem maldingoms praktikoms: Švenčiausiojo Sakramento išstatymui, kai tikintiesiems ir religinėms bendruomenėms suteikiama proga ilgiau tyliai melstis; taip pat *Te Deum* giedojimui kaip bendruomeniniam šlovinimo ir dėkojimo Dievui už iš jo gautas besibaigiant metams malones aktas (126).

Kai kur, ypač vienuolijose ir tikinčiųjų draugijose, pasižymintiose ypatingu pamaldumu šventajai Eucharistijai, gruodžio 31-oji minima rengiant maldos vigiliją, kuri baigiama Mišių šventimu. Reikia skatinti tokias vigilijas, kurios būtų švenčiamos derinant prie Kalėdų oktavos liturginio turinio, – tai turėtų būti ne vien reakcija į neprasmingą išsiblaškimą, visuomenei švenčiant perėjimą iš vienu metų į kitus, bet vigilija, aukojant naujus metus Viešpačiui.

Švč. Dievo Motinos iškilnė

115. Sausio 1-ąją, Kalėdų oktavos dieną, Bažnyčia švenčia Švč. M. Marijos Dievo Gimdytojos iškilnė. Dieviškoji ir mergeliškoji Švč. Mergelės Marijos motinystė yra unikalus išganyto įvykis: Dievo Motinai tai buvo jos ypatingos šlovės pažadas ir priežastis, o mums – malonės ir išganyto šaltinis, nes „per ją esame priėmę gyvybės Kūrėją“ (127).

Sausio 1-osios iškilnė, turinti aiškų marijinį pobūdį, suteikia puikią progą liturginio maldingumo ir liaudiškojo pamaldumo susitikimui: viena vertus, šios iškilnės liturgija atliekama pagal jai būdingas formas; savo ruožtu tikinčiųjų liaudiškasis pamaldumas, jei jis būna tinkamai katechizuotas, yra gera dirva šlovinimo ir padėkos Mergelei Marijai išraiškoms, dėkojant už jos dieviškojo Sūnaus dovaną, taip pat padeda geriau suvokti daugelio maldų formuluotes, pradedant ypač tikinčiųjų mėgstama malda: „Šventoji Marija, Dievo Motina, melsk už mus, nusidėjėlius“.

116. Vakaruose sausio 1-oji ženklina pasaulietinių metų pradžią. Tikintieji taip pat įtraukiami į naujų metų pradžios šventimą ir keitimąsi „laimingų metų“ linkėjimais. Tačiau jie turėtų stengtis suteikti šiam papročiu krikščionišką suvokimą, šiuos sveikinimus paversdami liaudiškojo pamaldumo išraiška. Žinoma, tikintieji suvokia, jog „naujieji metai“ yra pavedami Viešpaties globai, o keisdami linkėjimais implicitiškai ir eksplicitiškai paveda Naujuosius Metus Viešpaties valdžiai, kadangi jam priklauso visas laikas (plg. *Apr* 1, 8; 22, 13) (128).

Šio suvokimo susiejimas su populiariu papročiu giedoti *Veni Creator Spiritus* gali padėti, norint paskatinti sausio 1-ąją tikinčiuosius melstis, kad Dvasia vado-

vautų jų, tai pat bendruomenės mintims ir veiksams visus metus (129).

117. Naujųjų metų linkėjimai taip pat reiškia viltį, kad Nauji metai bus taikingi. Tai turi gilią biblinę, kristologinę šaknis ir ypač siejasi su Įsikūnijimo slėpiniu. Žmonės visais laikais šaukdavosi „taikos palaimos“, ypač destruktiviais smurto bei karo metais.

Šventasis Sostas, visuomet solidarizavęsis su žmonių taikos lūkesčiais, nuo 1967 m. nutarė sausio 1-ąją švęsti Pasaulinę taikos dieną. Liaudiškasis pamaldumas neliko neįtrauktas šiai Šventojo Sosto iniciatyvai. Atsižvelgiant į naujai gimusį Ramybės Kunigaikštį šią dieną intensyviai meldžiama taikos, ši diena skirta ugdyti siekiant taikos ir su ja glaudžiai susijusių vertybių, kaip antai laisvės, broliško solidarumo, žmogaus asmens orumo, pagarbos gamtai, teisės ir darbą, žmogaus gyvybės šventumo, ir neteisybių, trikdančių žmogaus sąžinę ir gresiančių taikai, pasmerkimo.

Viešpaties Apsireiškimo iškilnė

118. Viešpaties Apsireiškimo iškilnės, kilusios pirmaisiais krikščionybės amžiais, prasmingas turinys davė pradžią daugeliui liaudiškojo pamaldumo tradicijų ir autentiškų apraiškų. Tarp tokių liaudiškojo pamaldumo formų paminėtina:

– iškilmingas Velykų ir pagrindinių Viešpaties švenčių paskelbimas; daugelyje vietų vertėtų atgaivinti šią apraišką, nes tai padeda susieti Viešpaties Apsireiškimą ir Velykas ir orientuoja visas šventes į didžiausią krikščionių iškilnė;

– pasikeitimas „Viešpaties Apsireiškimo dovanomis“; tai kyla iš trijų išminčių dovanų Kristui (plg. *Mt* 2, 11), o dar labiau iš tos dovanos, kurią Dievas dovanojo žmonijai Emanueliui gimstant tarp mūsų (plg. *Iz* 7, 14; 9, 16; *Mt* 1, 23). Vis dėlto svarbu garantuoti, kad apsikeitimas dovanomis Viešpaties Apsireiškimo iškilnės proga išlaikytų krikščioniškąjį pobūdį ir nurodytų jo evangelinę prasmę: todėl dovanos turėtų būti autentiška liaudiškojo pamaldumo išraiška, vengiant ekstravagantiškumo, prabangos ir išlaidumo, to, kas priešinga krikščioniškajai šios praktikos kilmei;

– namų palaiminimas, kai ant durų staktų palaiminta kreida įrašomas išganyto kryžius, drauge nurodant metus ir trijų išminčių inicialus (C+M+B). Tai taip pat gali reikšti *Christus mansionem benedicat*; šį paprotį papildė ir vaikų, dažnai lydimų savo tėvų, procesijos, reiškančios Kristaus palaiminimą trijų išminčių užtarimu, ir tai sudaro progą rinkti aukas gailingumo darbams bei misijoms;

– solidarumo su žmonėmis, panašiai kaip išminčiai atvykusiais iš tolimų šalių, iniciatyvos. Liaudiškasis pamaldumas puoselėja tikinčiųjų nuoširdų svetingumą ir konkretų solidarumą su visais žmonėmis, nepaisant, ar jie krikščionys.

– pagalba evangelizacijos darbe. Liaudiškajame pamaldume gerai suvokiama stiprus Viešpaties Apsireiškimo pobūdis. Sausio 6-ąją klesti daugelis paramos misijoms

iniciatyvų, ypač Šventojo Sosto įsteigtos „Šventosios Kūdikystės misijos“;

– šventųjų globėjų paskyrimas. Daugelyje vienuolių ir brolių egzistuoja paprotys kiekvienam bendruomenės nariui paskirti šventąjį globėją, pavedant jį šventojo globai visus metus.

Viešpaties krikšto šventė

119. Su išganomaisiais Viešpaties Apsireiškimo įvykiais glaudžiai siejasi Viešpaties krikšto ir jo šlovės pasirodymo per Kanos vestuves slėpiniai. Kalėdų laikotarpis baigiasi Viešpaties krikštu. Šios šventės svarba buvo iš naujo suvokta tik neseniai, todėl ji nesukėlė ypatingų liaudiškojo pamaldumo apraiškų. Tačiau ši šventė duoda puikią progą tikintiesiems priminti, kad per krikštą jie atgimsta kaip Dievo vaikai. *Asperges* apeiga tinkamai taikytina visose tos dienos Mišiose, o homilijose turi būti sutelkiamas dėmesys į simbolius, susijusius su krikštu.

Viešpaties paaukojimo šventė

120. Iki 1969 m. iš Rytų kilusi senoji Viešpaties paaukojimo šventė (130) Vakaruose buvo vadinama Dievo Motinos apsivalymo švente, kuria, praėjus keturiasdešimčiai dienų po Viešpaties gimimo būdavo užbaigiamas Kalėdų laikotarpis. Ši šventė ilgokai buvo siejama su daugybe liaudies pamaldumo praktikų:

– tikintieji mielai dalyvauja procesijose, atmindami Viešpaties įžengimą į Jeruzalės šventyklą ir jo susitikimą su Dievu, į kurio namus jis įžengė pirmą kartą, taip pat jo susitikimą su Simeonu ir Ona. Tokios procesijos, kurios Vakaruose buvo rengiamos vietoj nedorovingų pagoniškų renginių, visuomet turėjo atgailos pobūdį, o vėliau susitapatino su žvakių palaiminimo apeigomis, per kurias procesijoje nešamos žvakės, pagerbiant Kristų, „šviesą pagonims apšviesti“ (*Lk 2, 32*);

– tikintieji jautriai išgyvena Švč. Mergelės veiksmus, kai ji paaukoja savo Sūnų šventykloje ir paklūsta Mozės įstatymui (*Kun 12, 1–8*) laikydamasi apsivalymo apeigų; liaudiškasis pamaldumas apsivalymo apeigose išvelgia Dievo Motinos nusižeminimą, todėl vasario 2-osios šventė ilgą laiką buvo traktuojama kaip nuolankiai tarnaujančių Bažnyčioje šventė.

121. Liaudiškasis pamaldumas jautriai reaguoja į numatomą ir slėpinę įvykį – naujos gyvybės gimimą. Krikščionės moterys gali lengvai tapatintis su Dievo Motinos, Mistinio Kūno Galvos tyriausiosios Motinos motinyste, nepaisant žymių skirtumų dėl unikalios Švč. Mergelės pradėjimo ir gimdymo. Šios krikščionės yra taip pat motinos pagal Dievo planą, jos taip pat gimdo to paties Mistinio Kūno būsimojus narius. Ši krikščionių motinų intuicija, taip pat jų troškimas elgtis panašiai kaip Marija (*Lk 2, 22–24*), įkvėpė apsivalymo apeigas, kuriose kai kurie elementai atspindėdavo negatyvų požiūrį į tam tikras gimdymo apraiškas.

Naujajame Romos apeigyne numatomas moterų palaiminimas tiek prieš gimdymą (131), tiek po jo (132), po

gimdymo laiminama tik tais atvejais, jei motina negalėjo dalyvauti savo kūdikio krikšte.

Labai pageidautina, kad motinos ir sutuoktinių poros prašytų šių palaiminimų, kurie turėtų būti teikiami derinant su Bažnyčios malda, t. y. meldžiantis tikėjimo ir meilės bendrystėje, kad pavyktų laimingai išnešioti kūdikį iki gimimo (palaiminimas prieš gimdymą) ir padėkoti Dievui už vaiko dovaną (palaiminimas po gimimo).

122. Kai kuriose vietose Bažnyčiose tam tikri Evangelijos pasakojimo apie Viešpaties paaukojimą (*Lk 2, 22–40*) elementai, kaip antai Juozapo ir Marijos klusnumas Viešpaties įstatymui, šventųjų sutuoktinių neturtas, Dievo Motinos mergeliškumas, paženklna vasario 2-ąją kaip ypatingą šventę tų, kurie tarnauja savo broliams įvairiomis pašvęstojo gyvenimo formomis.

123. Vasario 2-osios šventė išlaiko savo liaudišką pobūdį, tačiau būtina atspindėti tikrą krikščionišką šventės reikšmę. Nebūtų tinkama, jei pagal liaudiškąjį pamaldumą švenčiant šią šventę būtų nepaisoma jos kristologinės reikšmės ir susitelkiama vien į marijiškuosius aspektus. Kadangi ši šventė yra „bendras Sūnaus ir Motinos atminimas“ (133), toks akcentų sukeitimas nepalaikytinas. Taigi į tikinčiųjų namuose laikomą palaimintą žvakę turėtų būti žvelgiama kaip į Kristaus, „pasaulio šviesos“, ženklą ir tikėjimo išraišką.

Nuorodos

- (114) Vatikano II Susirinkimas. Konstitucija *Gaudium et spes*, 34, 35, 67.
- (115) Plg. Paulius VI. Apaštališkasis paraginimas *Marialis cultus*, 4.
- (116) Ten pat.
- (117) Jonas Paulius II. Kalba per *Viešpaties Angelo* maldą 1999 01 24 Meksike.
- (118) *DS 150*; *Missale Romanum, Ordo Missae, Symbolum Nicaeno-Constantinopolitanum*.
- (119) Plg. *Institutio generalis de Liturgia Horarum*, 215.
- (120) Plg. *Actus consecrationis familiarum*, in *EL, Aliae concessiones*, 1, p. 50.
- (121) Plg. *Rituale Romanum, De Benedictionibus, Ordo benedictionis filiorum*, Editio Typica, Typis Polyglottis Vaticanis 1985, 174–194.
- (122) Plg. ten pat, *Ordo benedictionis desponsatorum*, 195–204.
- (123) Popiežiaus Leono XIII įsteigta apaštališkuoju laišku *Neminem fugit* (1892 06 14), in: *Leonis XIII Pontificis Maximi Acta*, XII, Typographia Vaticana, Romae 1893, p. 149–158; patvirtinta popiežiaus Jono Pauliaus II Popiežiškosios pasauliečių reikalų tarybos (1987 11 25).
- (124) Plg. *EL, Piaevocationes*, p. 83.
- (125) Prudentius. *Cathermerinon XII*, 130: *CCL 126, Turnholt 1966*, p. 69; *Liturgia Horarum: die 28 decembris, Ss. Innocentium, martyrum, Ad Laudes, Hymnus „Audit tyrannus anxius“*.
- (126) Plg. *EL, Aliae concessiones*, 26, p. 71.
- (127) *Missale Romanum, die 1 ianuarii, In octava Natiuitatis Domini, Sollemnitatis sanctae Dei Genetricis Mariae, Collecta*.
- (128) Plg. ten pat, *In Vigilia paschali, Praeparatio cerei*.
- (129) Plg. *EL, Aliae concessiones*, 26, p. 70.
- (130) Bizantiškuosiuose Rytuose šios šventės centras yra *Hypapante* arba Viešpaties susitikimas su tais, kuriuos jis atėjo išgelbėti, kuriems atstovauja Simeonas ir Ona, ir tai atspindima giesmėje *Nunc dimittis* (*Lk 2, 29–32*).
- (131) *Rituale Romanum, De Benedictionibus, Ordo benedictionis mulieris ante partum*, cit., 219–231.
- (132) Ten pat, *Ordo benedictionis mulieris ante partum*, cit., 236–253.
- (133) Paulius VI. Apaštališkasis paraginimas *Marialis cultus*, 7.

Vatikano dokumentas Eucharistijos metams

(KAP) Spalio 15 d. Dievo kulto ir sakramentų kongregacija išleido dokumentą, kuriame pateikti pasiūlymai, kaip planuoti Eucharistijos metus. Apie šio dokumento pasirodymą buvo paskelbta popiežiaus Jono Pauliaus II apaštališkajame laiške *Mane nobiscum Domine*. Dievo kulto ir sakramentų kongregacijos dokumente aptariami teologiniai, dvasiniai bei kultūriniai Eucharistijos metų aspektai ir pabrėžiama, kad vietos Bažnyčioms tenka atsakomybė juos formuoti. Dokumente perteikiama popiežiaus nuostata vietos Bažnyčių nuožiūrai palikti spęsti tai, kokiomis iniciatyvomis paminėti Eucharistijos metus. Dokumente tarp kitų dalykų siūloma pradėdant Eucharistijos metus apmąstyti pastoracines problemas, kaip antai kunigų stygių, menką sekmadienio Mišių lankomumą. Reikia imtis priemonių, kad Mišių šventimas kiekvienoje parapijoje būtų centriniu įvykiu.

Dokumente primenama Eucharistijos adoracijos svarba. Verbų sekmadienį minint Pasaulinę jaunimo dieną ypač dera pakviesti į adoraciją jaunimą. Dokumente taip pat raginama sustiprinti sielovadinį dėmesį tikintiesiems, negalintiems priimti Komunijos (sudariusiems kitą santuoką). Sielovadinio rūpinimosi ženklas šiems tikintiesiems gali būti eucharistinis palaiminimas.

Tekste raginama, kad vyskupijose Eucharistijos metai būtų iškilmingai pradėdami ir užbaigiami. Siūloma įsteigti specialias rubrikas bažnytiniuose laikraščiuose, internete, radijo bei televizijos laidoose. Dievo kulto ir sakramentų kongregacija savo dokumente siūlo neapsiriboti vien gražiomis liturginėmis apeigomis, bet įvesti Eucharistijos temą taip pat į kultūros ir asmeninio gyvenimo sferas: Eucharistija kaip „nuostata“, „gyvenimo planas“, dvasingumas. Eucharistijos metais reikia apsvarstyti, koku mastu Eucharistija galėjo ir tebegali veikti žmogiškosios kultūros plėtrą. Raginama stengtis geriau pažinti krikščioniškosios kilmės meno vertybes, turinčias sąsają su Eucharistija, – šia tema rengti parodas, konferencijas bei publikacijas.

Tarptautiniame Eucharistiniame kongrese pradėti Eucharistijos metai

(KAP) Spalio 17 d. vakare iškilmingomis Mišiomis Šv. Petro bazilikoje buvo

pradėti Eucharistijos metai. Po eucharistinio palaiminimo Šventasis Tėvas tiesioginėje televizijos transliacijoje kreipėsi į Gvadalacharoje vykusio Tarptautinio Eucharistinio kongreso dalyvius. Popiežius savo kalboje sakė, jog šandien smurto, terorizmo ir karo sumaištis veikiama pasaulyje žmonėms ypač reikalinga Eucharistija. Užtemdytoje nepagarbumo žmogaus gyvybei ir abejingumo kitų vargūi kultūroje žmonės ilgisi šio gyvenimo slėpinių. Šventasis Tėvas paskelbė 2008 m. būsimo 49-ojo Eucharistinio kongreso vietą – Kanados miestą Kvebeką. Popiežius pats perskaitė savo kalbos pradžią ir pabaigą, likusį tekstą skaitė arkivyskupas Leonardo Sandri.

Spalio 10–17 d. Gvadalacharoje vykusiame 48-ajame Tarptautiniame Eucharistiniame kongrese dalyvavo daugiau kaip 15 tūkst. delegatų iš 87 šalių. 60 proc. oficialiųjų kongreso dalyvių buvo apgyvendinti šeimose. Renginiuose dalyvavo daugiau kaip milijonas Meksikos katalikų. Į kongreso uždarymo iškilmes centrinėje didmiesčio aikštėje susirinko apie pusę milijono tikinčiųjų.

Popiežiaus legatas Tarptautiniame Eucharistiniame kongrese kardinolas Jozefas Tomko paskelbė septynis pasiūlymus, suformuluotus parengiamajame Teologiniame pastoraciniame simpoziume. 87 šalių delegatai aplodismentais pritarė šioms apibendrintoms gairėms: būtina pabrėžti sekmadienio Mišių svarbą; Dievo Kūno ir Kraujo (Devintinių) šventei ir procesijai gražinti reikšmingumą; naujai įvertinti Eucharistijos adoraciją visomis formomis, taip pat naktinę adoraciją; pabrėžtina dažnos ir vertai priimamos Komunijos, drauge ir Susitaikinimo sakramento svarba; ragintina iš Eucharistijos kylanti misijų dvasia; skatinti gailėstingumo darbai, dalyvavimas su vargšais Mišių aukoje ir prie stalo; dvasinis angažavimasis derintinas su vargšų poreikiais; Eucharistijoje reikia atnaujinti tikėjimą, aukojimąsi, bendrystę ir tarnavimą – kaip ženklą Katalikų Bažnyčiai ir pasauliui.

Iškiliausi Tarptautinio Eucharistinio kongreso momentai buvo piligrimystė į šiaurinėje miesto dalyje esančią Zapopan Marijos šventovę, kur dalyvavo apie 4 milijonai tikinčiųjų. Spalio 14 d. vyko kita didžiulė Eucharistinė procesija per milijoninio Gvadalacharos didmiesčio centrą – joje dalyvavo apie pusę milijono tikinčiųjų.

Tarptautinio Eucharistinio kongreso renginių metu įvairių šalių hierarchai akcentavo Bažnyčiai tenkančius iššūkius. San Paulo arkivyskupas kardinolas Claudio Hummes apgailėstavo dėl politinės valios stygiaus, trukdančio įveikti skurdą. Jis taip pat ragino puoselėti misijinę dvasią ir reikė susirūpinimą dėl to, kad per praėjusį dešimtmetį Lotynų Amerikoje katalikų sumažėjo dešimčia nuošimčių. Kardinolas Bernardas Law kritikavo Šiaurės Amerikoje po Vatikano II Susirinkimo paplitusį požiūrį į Komunijos priėmimą, nesiejamą su Susitaikinimo sakramento poreikiu.

Dievo kulto ir sakramentų kongregacijos prefektas kardinolas Francis Arinze pabrėžė, kad asmeninis pasiaukojimas yra kiekvieno pakrikštytojo uždavinys, panašiai kaip angažavimasis vargšų labui ar veikla siekiant taikos. Popiežiškiosios migrantų sielovados tarybos pirmininkas kardinolas Stephenas Fumio Hamao pabrėžė, kad Bažnyčia turi pakelti balsą kovodama prieš mažumų atribojimą. Kalbėdamas apie dramatišką migrantų padėtį Meksikoje kardinolas Hamao nurodė „prekybos žmonėmis aukas, ypač moteris ir vaikus“. Venecijos patriarchas kardinolas Angelo Scola ypač gyrė Meksikos Bažnyčios gyvybingumą ir pavyzdinę katalikų tikėjimo vienybę. Pasak kardinolo Scola, pagarba Amerikos globėjai Gvadelupės Dievo Motinai ir Eucharistijai sudaro meksikiečių tautos tikėjimo turta.

Popiežiaus diplomatinės veiklos antologija

(KAP) Spalio 18 d. buvo pristatyta popiežiaus kalbų valstybių vadovams, diplomatams ir tarptautinių organizacijų atstovams antologija „Popiežius Jonas Paulius II ir popiežiškiosios diplomatijos iššūkiai (1978–2003)“. Publikaciją parengė Popiežiškoji teisingumo ir taikos taryba. Pristatydamas antologiją apaštališkasis nuncijus Venesueloje arkivyskupas Andre Dupuy apibendrindamas teigė, kad įvairias popiežiaus kalbose minimas temas vienija „tiesos drąsa“. Savo kalbose valstybininkams ir diplomatams Šventasis Tėvas dažniausiai gvildena religijos laisvės, socialinės plėtros, taikos, šeimos ir tautų teisių temas, taip pat nenuilsdamas gina žmogaus gyvybę. Žmogaus teisės sudaro Jono Pauliaus II diplomatinės veiklos ašį. „Pagarba šioms teisėms

nėra vien politinis korektiškumas, tai kyla iš pačios žmogaus, kaip Dievo kūrinio, prigimties orumo“, – sakė arkivyskupas Dupuy.

Popiežiaus žodis Tarptautiniame kunigų kongrese Maltoje

(KAP) Spalio 21 d. popiežius Jonas Paulius II videokonferencijos būdu kreipėsi į Maltoje savaitę vykusio Tarptautinio kunigų kongreso dalyvius. Šventasis Tėvas ragino katalikų kunigus būti vilties pranašais smurto ir konfliktų plėšomame pasaulyje. Jis taip pat kvietė dvasininkus skelbti begalinį Dievo gailestingumą. Dėl dabartinio laikmečio netikrumo kunigai privalo skelbti žmonijai „tikrą ir tobulą viltį, būtent Viešpatį Kristų“. Tai buvo šeštasis tokio pobūdžio tarptautinis kunigų susitikimas, organizuotas Vatikano dvasininkijos kongregacijos. Kongreso tema: „Šventųjų ugdymas naujam tūkstantmečiui“. Maltos kongrese dalyvavo daugiau kaip tūkstantis kunigų. Kongreso atidarymo Mišiose La Valtos Šv. Jono Krikštytojo katedroje Dvasininkijos kongregacijos prefektas kardinolas Dario Castrillon Hoyos išreiškė pagarbą šių laikų kunigams, kurie daugelyje pasaulio šalių suteikė krikščionybei naują impulsą „didvyrišku tikėjimo liudijimu net iki kankinystės“. Drauge kardinolas išreiškė pagarbą Maltos katalikams, išlaikiusiems ištikimybę tikėjimui „persmelktoje sekuliarizmo ir apgailėtino moralinio bei egzistencinio reliatyvizmo“ kultūroje. Pasak Dvasininkijos kongregacijos sekretoriaus arkivyskupo Csaba Ternyako, Malta tarptautiniam kongresui buvo parinkta norint padrąsinti kunigus imtis naujosios evangelizacijos ir įkvėpti jiems entuziazmo apaštalo Pauliaus pavyzdžiu.

Tarptautinio kariuomenės apaštalavimo konferencija

(LKBIC) Rugsėjo 20–26 d. Bratislavoje vyko Tarptautinio kariuomenės apaštalavimo (*Apostolat Militaire International – AMI*) kasmetinė konferencija ir generalinė asamblėja. Konferenciją organizavo AMI generalinis sekretoriatas drauge su Slovakijos krašto apsaugos ministerija bei Kariuomenės ordinariatu. Į šį susitikimą atvyko delegatai iš 16 valstybių. Lietuvai atstovavo vyriausiasis LK kapelionas plk. Juozas Gražulis ir Alytaus įgulos kapelionas kpt. Remigijus Butkevičius. Tarptautinis kariuomenės apaštalavimas (*AMI*) yra tarptautinė katalikiška asociacija, įkurta 1965 m. Ispanijoje. Ji vienija Europos, Šiaurės ir Pietų Amerikos, Afrikos bei Azijos šalių organizacijas. Šios asociacijos pagrindiniai tikslai: 1) aiškinti ir skleisti krikščionių karių moralės principus bei vertybes; atstovauti organizacijoms tiek šalies, tiek tarptautiniu lygmeniu; 2) plėtoti tarptautinį bendradarbiavimą kaip visų bendrą įnašą taikos labui; 3) drauge spręsti kariuomenėje išskylančius socialinius, dvasinius, etinius ir moralinius iššūkius, remiantis Šv. Raštu bei Bažnyčios Mokymu.

Asociacijos nariai bei bičiuliai kasmet susirenka kartu aptarti nuveiktus darbus, pasidalyti patirtimi, pristatyti naujus projektus. Šiame konferencijos pagrindinė tema – „Karys ir jo šeima šiandien“. Ji nagrinėta politiniu, socialiniu bei kariniu požiūriu. Religijos ir taikos instituto (Austrija) direktorius ir AMI bažnytinis patarėjas mons. dr. W. Freistetteris akcentavo, kad karį ir jo šeimą turėtume matyti šiandienos akimis, besikeičiant pasaulio situacijai, saugumui, vertybėms. Dėl specifinio karių tarnybos pobūdžio išskyla savitų šeimos problemų. Prelegentas pabrėžė, jog būtinas visuomenės supratimas ir palaikymas. Pasak mons. dr. W. Freistetterio, šeimoje yra labai svarbūs dvasiniai ir religiniai aspektai, todėl čia daug gali nuveikti karo kapelionų tarnybos bei krikščioniškosios karių organizacijos. Pristatyta įvairių šalių kariuomenėse esama situacija ir problemos. Bene dažniausiai buvo minimas karių siuntimas į misijas bei su tuo susiję jų šeimų sunkumai. Dalytasi karių ir jų šeimų rengimu prieš misijas ir po jų, darbo su šeimomis misijos metu patirtimi.

Antrojoje konferencijos dalyje diskutuota apie kuriamas jungtines Europos karines pajėgas. Į tai buvo pažvelgta kariniu, etiniu ir religiniu aspektu. Šias abi temas konferencijos dalyviai išsamiau aptarė darbo grupėse. Slovakijos gynybos štabe konferencijos dalyviams buvo pristatytos šios šalies kariuomenėje vykdomos programos šeimoms ir karo kapelionų bei psichologų teikiama pagalba misijose dalyvaujantiems kariams bei jų artimiesiems.

BAŽNYČIOS ŽINIOS

Eina nuo 1996 sausio 15 dienos du kartus per mėnesį

STEIGĖJAS
Lietuvos Vyskupų Konferencija
Šventaragio 4
Vilnius

LEIDĖJAS
Lietuvos Katalikų Bažnyčios informacijos centras
Papilio 5, LT-44275 Kaunas

REDAKcinė KOMISIJA
Pirmininkas
arkivyskupas Sigitas Tamkevičius SJ
Nariai: vysk. Jonas Boruta SJ
kun. Artūras Jagelavičius
kun. Leonas Povilas Zaremba SJ
kun. Lionginas Virbalas SJ
kun. Kęstutis Rugevičius
Vyskupijų atstovai:
vysk. Jonas Kauneckas
kun. Arūnas Poniškaitis
kun. Saulius Stumbras

VYR. REDAKTORIUS
Gediminas Žukas

REDAKTORIAI
Kastantas Lukėnas
Violeta Micevičiūtė
Asta Petraitytė

KORESPONDENTAI
Vita Filipova / Kazlų Rūda
Jūratė Kadusauskaitė / Marijampolė
kun. Žydrūnas Vabuolas / Vilnius
Danguolė Misiukonienė / Klaipėda
Nijolė Puzanauskienė / Klaipėda
Laima Zimkienė / Šiauliai
Inesė Ratnikaitė / Šiauliai
Albina Saladūnaitė / Panevėžys
kun. Gediminas Tamošiūnas / Kaišiadorys

ADRESAS
Papilio 5
LT-44275 Kaunas, Lietuva

TELEFONAI
Redakcija: 323 853
Platinimo tarnyba: 322 776
Faksas: 323 853
El. paštas: lkbic@lcn.lt

SPAUDŽIA
LC „Dakra“
Studentų 48a
LT-51367 Kaunas

TIRAŽAS 1000 egz.
ISSN 1392-6098

© 2004, „Bažnyčios žinios“